

1 ponedjeljak, 30.10.2006.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženik je ušao u sudnicu]
4 [Svjedok je ušao u sudnicu]
5 ... Početak u 14.14h
6 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prijevod] Molim, ustanite.
7 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju otvara zasedanje.
8 Izvolite sestti.
9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dobar dan, gospodine. Verovatno to
10 znate, ali da ponovim, kao što sam to već ranije učinio, moja dužnost je da Vas
11 podsetim da svečana izjava koju ste dali na početku svog iskaza, da ćete
12 govoriti istinu, celu istinu i samo istinu, još uvek Vas obavezuje.
13 Dobar dan, gospodine Whiting. I moje saučešće.
14 G. WHITING: [simultani prijevod] Hvala, gospodine sudija.
15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Black, podsetite me koliko
16 Vama još treba.
17 G. BLACK: [simultani prijevod] Pa, meni će trebati još malo.
18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.
19 SVJEDOK: ZORAN LAKIĆ [nastavak]
20 Unakrsno ispituje g. Black: [nastavak]
21 [Tužitelj ispituje putem prevoditelja]
22 P: Dobro jutro, gospodine Lakić. Odnosno dobar dan.
23 Već nije jutro. Dobar dan.
24
25
26
27
28
29
30

1 Imam samo još nekoliko pitanja za Vas, nadam se da to neće predugo
2 trajati.

3 Kao prvo, u petak Vi ste rekli da ste Gorana Opačića lično poznavali, pa
4 sam se pitao da li ga možete opisati: koje je visine, fizički dakle opis, koliko
5 je bio visok, kakva je boje kose i tako dalje.

6 O: Gorana Opačića sam lično poznao. I njega i njegovu porodicu, znači
7 njegovu braću, oca i maj... majku ne, a oca sam poznao. On je visok oko 180 i
8 neki centimetar. Inače je završio školu, policijsku školu, srednju školu. Bio je
9 profesionalni policajac, čini mi se u Sinju ili Splitu.

10 A početkom... početkom ovih događanja u Hrvatskoj, odnosno Krajini, on
11 je se vratio na teritorij Krajine, odn... On je inače rođe...rođen u jednom selu
12 u opštini Benkovac.

13 P: U redu. Samo na trenutak da se ipak usredsredimo na njegove
14 fizičke... fizički izgled. Koje je boje imao kosu?

15 O: Pa, koje je boje imô kosu? Mislím da je bila crna, pošto je on
16 najčešće bio ćelav, šišao se dosta kratko, tako da... tako da mi sad njegova
17 boje kose nije toliko prisutna u sjećanjima.

18 P: U redu, razumem. Samo još jedno pitanje u vezi s tim: da li se sećate
19 da li je nosio naočare?

20 O: Naočare je nosio nakon ranjavanja - on je sad teški invalid - znači
21 pred kraj rata. A u početku, ne sjećam se da je... ja mislim da nije nosio
22 naočale. U početku nije nosio naočale, pred kraj jeste, zbog tih teških povreda
23 očiju koje je zadobio 1993. godine, on je nosio naočale.

24 P: Razumem. A kakve je još rane imao? Da li je bio u stanju i dalje da
25
26
27
28
29
30

1 hoda ili su uglavnom mu oči bile povređene?

2 O: On je bio u stanju da hoda. On je samo imao oči povređene, koliko se
3 ja sećam, mislim.

4 P: U redu. Hvala. Vi ste nam rekli, takođe, da je Opačić bio neka vrsta
5 hvalisavca i da je nastojao da se prikaže kao junak, ali da je u stvarnosti,
6 faktički, kad god je shvatio da je opasna situacija, da bi se on izvukao. Jesam
7 ja dobro razumeo to?

8 O: Pa slušajte, Opačić je jedan od prvih policajaca, koliko se sjećam,
9 koji je došao iz Hrvatske na... na teritorij Krajine. I on je već imao određeni
10 rejting među policajcima, u smislu njegovih pozitivnih karakteristika i
11 sposobnosti koje imô kao policajac. Bio je atletski... on je atletski građen,
12 fizički veoma jak, sposoban. Vrlo je inteligentan i kao takav je on zadobio
13 poverenje svojih kolega.

14 P: U redu. A da li ste, na primer, znali da je Ministarstvo unutrašnjih
15 poslova RSK dodelilo plaketu službe bezbednosti Goranu Opačiću zbog "njegove
16 pokazane hrabrosti i samopožrtvovanosti i izuzetnog doprinosa u uspešnoj
17 operaciji unutrašnjih poslova... službe unutrašnjih poslova".

18 G. BLACK: [simultani prijevod] To je citat iz dokaznog predmeta 462,
19 časni Sude.

20 P: Da li ste to znali, gospodine?

21 O: To nisam znao.

22 P: A da li znate da li je Goran Opačić kasnije dobio neko odlikovanje i
23 to od strane načelnika Službe državne bezbednosti Srbije, Jovice Stanišića? Da
24 li znate nešto o tome?

25 O: To takođe nisam znao. Mislim, ne sjećam se, jer ja nisam radio u tim
26 službama. A Goran Opačić je najveći deo svog ratovanja, da kažem, vremena

27

28

29

30

1 provedenog u ratu, proveo i van struktura policije. Najveći deo. Znači, van
2 struktura policije, a posebno vojske.

3 P: U redu. Sada bih samo hteo da Vam prikažem jedan insert. To se nalazi
4 u sistemu *Sanction*.

5 G. BLACK: [simultani prijevod] Pa molim da svi pogledamo sada to na
6 monitoru, u okviru elektronske sudnice. Da pustimo sada taj insert.

7 [Gleda se videosnimka]

8 NOVINAR: "U povodu dana jedinice za specijalne operacije Državne
9 bezbednosti Republike Srbije, načelnik Službe državne bezbednosti Republike
10 Srbije, gospodin Jovica Stanišić, uručiće prigodna priznanja."

11 JOVICA STANIŠIĆ: "Ratković Radomir. Ratković Sima. Pupovac Nikola.
12 Oleg Gračan."

13 G. BLACK: /nedostaje simultani prijevod/

14 JOVICA STANIŠIĆ: "Latinović Dragan. Popović Miomir. Opačić Goran."

15 G. BLACK: [simultani prijevod]

16 P: Gospodine, da li možete potvrditi da je to bio Goran Opačić koji je
17 upravo razmenio... tri puta se poljubio sa Jovicom Stanišićem?

18 O: Jeste, to je Goran Opačić.

19 P: Hvala Vam. Tu je, dakle, primio odlikovanje. A sada samo da pogledamo
20 taj isti insert nešto dalje.

21 [Gleda se videosnimka]

22 G. BLACK: [simultani prijevod]

23 P: Gospodine, da li možete da prepoznate bilo koga od ljudi tu, osim
24 Jovice Stanišića koga smo već videli?

25 O: Ja Jovicu Stanišića nisam video nikad uživo, znači jedino preko,
26
27
28
29
30

1 ovako, sredstava informisanja.

2 A ostale... ne poznajem nikoga, jer nisam bio u prilici da se družim s
3 ljudima iz te... iz te službe.

4 P: U redu, hvala. Samo još nekoliko sekundi da vidimo ovaj snimak.

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo, pre nego što nastavimo. Ko je
6 bio Jovica Stanišić? Znam da ste Vi to videli ranije, ali mi koji nismo to odmah
7 videli, treba nam objašnjenje.

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Pa, to će... to se vidi iz ovog dijaloga
9 i mislim da će se za koji trenutak to pojasniti.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

11 [Gleda se videosnimka]

12 JOVICA STANIŠIĆ: "Mi smo ustvari sada uručili najveća... najviša
13 priznanja što se mogu steći u jednom ovakvom radu. To su priznanja za hrabrost.
14 Svako od Vas koji je ovo priznanje dobio, da li Opačić na kninskom području ili
15 Đurica na banijskom, pa i ona priča koja govori o nama kao ljudima koji smo se
16 trudili da pomognemo svom narodu, svaka od njih je ista, posebno na način kako
17 je ona nastala. Ali u suštini, ona govori o jednom heroizmu naših ljudi i ono
18 što smo mi utkali u našu jedinicu /nerazgovijetno/ i koji će nositi tradiciju
19 ove jedinice."

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo da postavim jedno pitanje, radi
21 razjašnjenja. Kako se piše Goran Opačić? Sa "T" ili "C" u sredini, jer na ovom

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 insertu ga vidimo spelovano i na jedan i na drugi način.

2 G. BLACK: [simultani prijevod]

3 P: Gospodine Lakić, možete li nam pomoći? Kako se tačno piše ime Gorana

4 Opačića, prezime?

5 O: Opačić. O-p-a-č-i-ć

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Hvala.

7 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li možemo sada da ponovimo ovaj

9 snimak?

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Da, časni Sude. Verujem da u transkriptu,

11 a to je transkript koji je neko, bilo iz Tužilaštva ili pak iz jezičke službe,

12 napravio taj transkript i ne znam da li se tu nalazilo neko slovo "T", ali

13 možemo to ponovo potvrditi. Ali to je ta osoba.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa mene samo interesuje da li je

15 osoba čije ime se piše sa "Č" a ne "T", da li je to neka druga osoba koja je

16 bila u Kninu.

17 G. BLACK: [simultani prijevod] Mislim da se radi o istoj osobi koju je

18 ovaj svedok prepoznao kao Opačića.

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

20 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala Vama.

21 P: Da li svedoče sada... da pogledamo ovaj insert.

22 G. BLACK: [simultani prijevod] Odnosno, molim da se on usvoji u spis.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Prima se u spis. Molim da mu se
2 dodeli broj.

3 TAJNIK: [simultani prijevod] To će biti dokazni predmet 992.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

5 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala Vam. Završili smo s tim video-
6 insertom. Može se ukloniti sa monitora.

7 P: Gospodine Lakiću, pred kraja dana u petak, ja sam Vam pokazao
8 nekoliko dokumenata i sada bih hteo još nekoliko dokumenata da Vam pokažem. Prvi
9 od tih je dokazni predmet 614.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se on prikaže na monitoru.

11 P: Gospodine, ovde je još jedan dokument, kao neki od onih koje smo
12 videli prošle nedelje, a radi se o razgovoru sa nekom osobom koja tvrdi da je
13 učestvovala u borbenim akcijama u Škabrnji. I videćete iz prvog pasusa da je ta
14 osoba rekla da je videla pripadnike TO-a i dobrovoljce kako ubijaju civile u
15 selu. Samo bih hteo da Vam ukažem na nekoliko konkretnih pasusa.

16 G. BLACK: [simultani prijevod] Da pogledamo sad taj dokument nešto niže.
17 Hvala.

18 P: Vidite u prvom pasusu, citatu, kaže se... Odnosno, nije potrebno da
19 konkretno to čitam, ali tu se kaže da su pripadnici TO i dobrovoljci doveli
20 grupu od oko 20 civila, izveli ih iz podruma. Kaže se da je jedan od njih imao
21 PAP.

22 Na šta se to odnosi, gospodine Lukiću, ako znate? Šta je to PAP?

23 O: Poluautomatska puška, ako... mislim da se na to odnosi, na vrstu
24 pešadijskog naoružanja.

25

26

27

28

29

30

1 P: U redu. Hvala. A zatim se dalje u dokumentu kaže da su oni jednu
2 osobu odveli... povelili iza BOV-a i streljali ga. Zatim su doveli jednu staricu i
3 dva starca, legli ih na zemlju i pucali im u potiljak. A zatim, u sledećem malom
4 pasusu, govori se o dvojici muškaraca od 35 i 45 godina, koji su bili ispitivani
5 i zatim streljani.

6 Dakle, gospodine, da li Vi imate bilo kakvih informacija o tome da su
7 neki pripadnici TO-a učestvovali u akcijama koje su opisane u ovom dokumentu?

8 O: Ja sam za ovaj dokument saznao... za ovaj dokument, nazovimo da je
9 dokument, jer ovo je neka zabeleška koja nije zavedena kao dokument, ali saznao
10 sam negde 4-5 meseci nakon te akcije. To je razgovor nekog organa bezbednosti -
11 čini mi se - i ne znam koga... kojeg njegovog izvora inform...informisanja. Ja o
12 ovim događajima i ovoj situaciji koju ov... koja je opisana, nikad nisam bio
13 upoznat niti, ovaj, niti sam... niti su ovi pripadnici o kojima je reč ovde. U
14 nikom... u nikojem slučaju nisu mogli da budu u.. na području ter... ovoga,
15 Škabrnje, dakle pripadnici Teritorijalne odbrane. To su moja ne saznanja, nego
16 to je... to je činjenica.

17 P: U redu. To bi bilo moje sledeće pitanje. Nakon što ste videli sve
18 dokumente koje smo pregledali u petak, kao i ovaj dokument ovde, da li Vi i
19 dalje tvrdite da TO nije učestvovao u borbama u Škabrnji 18. aprila... 18. i 19.
20 aprila i da nisu tamo počinili nikakve zločine?

21 PREVODITELJICA: Ispravka prevodioca: 18. novembra.

22 SVJEDOK: Ne samo da tvrdim, nego sam apsolutno siguran. Izuzev ove
23 jedinice sanitetske i ovog minibusa koji je evakuisao... evakuisao stanovništvo,
24 nijedna moja jedinica, dakle nijedan moj pripadnik tog dana, 18. novembra, nije
25 bio, ovaj, u Škabrnji.

26

27

28

29

30

1 G. BLACK: [simultani prijevod]

2 P: Pomenuli ste sanitet, sanitetsku jedinicu. Da li se sećate ko je bio
3 pripadnik te sanitetske jedinice, koliko je bilo ljudi u toj jedinici i kako su
4 se zvali, ako se sećate?

5 O: Ta sanitetska jedinica po formaciji Teritorijalne odbrane imala je,
6 sad ne mogu... 7-8 ljudi. Oni su radili u smenama, 24 sata, i bili u
7 pripravnosti. Tog dana su bila trojica ili četvorica, sad ja ne mogu da...
8 Komandir te sanitetske jedinice je bila ženska osoba, Nada Pupovac. Dakle, ona
9 je bila, ovaj, u tom momentu na području Škabrnje i ona je učestvovala u
10 pružanju pomoći evakuaciji stanovništva.

11 P: U redu. Hvala Vam. Hteo bih sada da pogledamo još jedan dokument u
12 vezi sa operacijama u Škabrnji. To je dokazni predmet 107.

13 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se on pokaže na monitoru.

14 P: I gospodine Lakiću, da Vama kažem, to je dokument koji smo već ranije
15 kratko videli. To je zabeleška, odnosno dnevnik... oficirska knjiga gospodina
16 Bogunovića. Možemo li to da vidimo na ekranu?

17 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Da li je ovaj dokument uveden kao
18 dokazni predmet?

19 G. BLACK: [simultani prijevod] Da, časni Sude. To je već ranije uvedeno
20 u dokazne spise.

21 Molim da pogledamo stranicu 02006878. Hvala.

22 P: Najpre da pogledamo gornji levi ugao. Znam, naravno, da je možda
23 teško ovo čitati jer se radi o rukopisu, ali ipak...

24 Dakle, u samom vrhu vidite da tu stoji datum 20. novembar 1991. godine i
25
26
27
28
29
30

1 govori se o analizi operacije čišćenja. I tu izgleda kao da piše "NSZG". To se
2 odnosi, zar ne, na analizu operacije protiv Nadina, Škabrnje i Zemunika Gornjeg;
3 je li tako?

4 P: Ne znam šta znači ova skraćenica. Ja sa tom skraćenicom nikad nisam
5 baratao, tako da ne znam.

6 P: U redu. Sada ću samo ukazati na nekoliko konkretnih pasusa.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvinite, ja bih Vas prekinuo. Moj
8 dokument završava se stranicom 6869, a kada se vratim na izvor, dobivam dokument
9 u rukopisu.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, oprostite što to nisam rekao.
11 To bi trebalo da bude na trećoj stranici u engleskoj verziji.

12 P: Gospodine Lakić, moraćemo samo malo dokument niže da pogledamo, tu
13 gde vidite ime Đurica. I ustvari radi se o sledos... sledećem unosu ispod toga.
14 Molim Vas, pročitajte sledeće podvučeno ime. Imamo tu ime Đurica, a onda imamo
15 neke crtice i onda tu još jedno ime. Možete li da nam pročitate to ime?

16 O: Jović ili nešto, ne znam. Nije čitko. A ne sjećam se da je bio neki
17 Jović do... Ili latinični Dobić ili tako nešto. Jer ja nisam znao sve starešine
18 JNA, tako da odma' znate kako se zovu.

19 P: U redu, to je sasvim dovoljno. Ni ja nisam mogao to da dešifrujem.

20 G. BLACK: [simultani prijevod] Da pogledamo malo niže taj dokument.

21 P: Da pogledamo poslednje dve stavke i da vidimo da li tu možete na...

22 Kaže se: "Paljevina i pljačka... pljačkanja manja nego u nekim od ranijih
23 operacija i bilo je slučajeva neciviliziranog ubijanja."

24 Vidite li to?

25 PREVODITELJICA: Prevodilac napominje da radi prevod, ne čita tekst.

26 SVJEDOK: Vidim, da. Da, vidim ako to tako piše, pošto je s...sve reči

27

28

29

30

1 nisu čitke.

2 G. BLACK: [simultani prijevod]

3 P: U redu. Ako to zaista tu piše, bar se iz toga može zaključiti da je
4 komanda JNA 20. novembra 1991. godine već bila svesna, odnosno bila upoznata sa
5 zločinima koji su izvršeni u Škabrnji i Nadinu, odnosno Zemuniku Gornjem; je li
6 tako?

7 O: Pa, sigurno su oni bili svjesni. U stvari, znali su sigurno da s...
8 ovaj, iz... te informacije su brzo došle do nas, da je bilo tih ubijanja,
9 ustvari da je bilo te... toliko žrtava.

10 P: U redu.

11 G. BLACK: [simultani prijevod] Da pogledamo sada desnu stranicu i to u
12 vrhu, gore. Hvala, dovoljno je.

13 P: Tu vidite, gospodine...

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A koja će to biti stranica u
15 engleskoj verziji?

16 G. BLACK: [simultani prijevod] To će biti na četvrtoj stranici engleske
17 verzije. Hvala, časni Sude.

18 P: Gospodine Lakić, tu vidite da se pominje analiza koju je izvršilo
19 rukovodstvo štaba, zatim vidite Boško Dražić, a sledeći unos je Zoran Lakić. To
20 se odnosi na Vas; je li tako?

21 O: Jeste.

22 P: U redu, hvala Vam.

23 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, vidim da u engleskom tu piše
24 "Zoran Lekić", ali mislim da se tu samo radi o problemu sa dešifrovanjem
25 rukopisa.

26 P: Da li se sećate, gospodine svedoče, da ste prisustvovali nekom
27
28
29
30

1 sastanku 20. novembra, sa Dražićem i drugim komandantima koji su učestvovali u
2 operaciji Škabrnja?

3 O: Ja sam prisustvovao velikom broju sastanaka iz raznih razloga. Ovo je
4 vjerovatno jedan od tih radnih sastanaka JNA na koji smo mi bili pozivani.

5 P: U redu. Da Vas samo uputim na nekoliko stavki pod Vašim imenom,
6 nekoliko tih crtica. Pod drugim stoji: "Deset dana... pre deset dana, Dražić je
7 poveo jedan vod iz jedinica TO-a."

8 Da li znate na šta se to odnosi? Šta znači to "on je uzeo ili poveo
9 jedan vod OŠ TO-a"?

10 O: Konkretno ne znam na šta se odnosi, što se tiče Dražića. Ali Vi
11 trebate da raspoložete informacijom da je 1. novembra kompletno preformirana i
12 Teritorijalna odbrana i Jugoslovenska narodna armija i Štab TO. Znači, 1.
13 novembra došlo je do velikih strukturnih izmena i preformacija jedinica. Tu
14 je... 1. novembra je formirana i brigada Teritorijalne odbrane pod komandom
15 aktivnih oficira Jugoslovenske narodne armije. Znači, 1. novembra je bilo...
16 preformacije. Sad, na šta se odnosilo konkretno, ne znam.

17 P: U redu. Pogledajmo sledeću crticu, dole. Mislim da tu stoji, malo je
18 teško pročitati: "Tri civila su prebačena sa punkta 16 i ubijena", a zatim jedna
19 nečitka reč, "potrebno je da se istraži".

20 Da li se sećate da ste to pokrenuli na sastanku, da ste znali da su tri
21 civila prebačena iz punkta 16 i zatim ubijena?

22 O: Ja sam dobio informaciju da je... da su tri civila, odnosno u
23 civilnoj uniformi, čovjek... dakle, u civilnoj odeći, ne uniformi, čovjeka...
24 baratali smo, znači, tom informacijom. I ja sam zahtevao da se ispita gde se ti

25

26

27

28

29

30

1 ljudi nalaze i šta je s njima. Ja nisam znao ni ko ih je odveo i ne znam stvarno
2 njihovu sudbinu, ali tražio sam da se ispita.

3 P: U redu. Znači, do tog trenutka Vi ste već imali informacije o tome da
4 su civili stradali, odnosno ginuli u Škabrnji; je li tako?

5 O: Ne. Ja sam informacije dobio tek nakon detaljne informacije, dobio
6 tek nakon asanacije tog terena, znači tek nekoliko dana nakon asanacije, znači.

7 P: U redu. A mora da ste imali...

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Čekajte, ja da nešto pitam. Ako
9 informacija nije detaljna, ona Vam nije govorila ništa o tome da su izvršeni
10 neki zločini. Vi ste dobili samo neki kritičan izveštaj o tome da su tri civila
11 odvedena i da su ubijeni. Dakle, osim ako nisu detaljne te informacije, to Vama
12 ne govori da su ljudi poginuli?

13 SVJEDOK: Ne. Meni je moja... moj komandir saniteta...

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Slušajte me, molim Vas. Do ovog
15 trenutka, Vi ste već znali da su tri civila bila prebačena i ubijena. Da li je
16 izveštaj koji ste Vi dobili bio iscrpan, da li je on bio pre ili posle
17 asanacije, ali Vi ste za to čuli, zar ne?

18 SVJEDOK: Ja nisam dobio informaciju da su tri civila ubijena, nego da
19 nemamo informacije gde su, pa sam zahtevao da se to ispita. Mogu da nastavim?

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa, problem, pre nego što nastavite,
21 jeste da Vi govorite sada o mestu, a u ovom izveštaju se govori o ubijanju. Ovo
22 je deo izveštaja koji je pod stavkom sa Vašim imenom. Tu se govori o tome da je
23
24
25
26
27
28
29
30

1 "tri civila povedeno sa /?punkta/ 16 i ubijeno." Dakle, postoji suštinska
2 razlika "i ubijena" ili ne znati šta je sa njima.

3 SVJEDOK: Mi smo dobili informaciju da po... da postoji informacija da su
4 ubijeni, ali niko nije mogao to potvrditi, pa sam ja zahtevao, zbog... zahtevao
5 da se to ispita. To je moj bio predlog. Ja sam, dakle, baratô neproverenom
6 informacijom da su ubijeni, ali nisam ja imao činjenicu da su ubijeni, nisam
7 znao gde su, ni gde su završili.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ja ponavljam opet: to odstupa od ovog
9 izveštaja. Tu se ne kaže da su oni bili navodno ubijeni ili da ima nekih
10 indicija da su ubijeni, već da su bili ubijeni. To stoji u izveštaju. A Vi sada
11 uvodite "navodno". Ono što treba ispitati je možda ko je to učinio. Međutim,
12 izgleda da je izveštaj vrlo izričit u tome šta se sa njima dogodilo: oni su bili
13 ubijeni.

14 SVJEDOK: Pa, ne znam zašto sam ja onda rekô da se ispita, po ovome
15 izveštaju. Mislim da su šanse, ali mislim... ne znam zašto sam zahtevao da se
16 ispita. Ne mogu da se setim razloga nekog drugog, izuzev što mi nije bilo jasno.

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, ali ja mislim da ste mogli, na
18 primer, da kažete ispitati ko je te ljude ubio, a ne da li su oni uistinu
19 ubijeni. Razumete li me?

20 SVJEDOK: Ovo je zapisnik, radni, koji se telegrafski piše. Nije to
21 zapisnik sa form... punom formulacijom rečenica. Verovatno sam rekô da se ispita
22 činjenično stanje i da se, normalno, ako je već došlo do ubijanja, pronađu
23 počinioci. To sam... to je sigurno to. Ali ovo je zapisnik čoveka koji je pisao

24

25

26

27

28

29

30

1 telegrafski, kratkim zabeleškama. Ja se ne sećam konkretno cele priče, ali znam
2 da je bilo nejasno i da je trebalo nešto da se učini na utvrđivanju činjeničnog
3 stanja i preduzimanja mera.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, shvatam u potpunosti to što
5 kažete. Ali biste li se složili sa mnom, sa sledećim: ako u trenutku kada su ove
6 beleške napisane, ako u tom trenutku nije postojala nikakva izvesna informacija
7 o sudbini ovih ljudi, onda je verovatno da bi ta neizvesnost u pogledu njihove
8 sudbine bila na neki način uneta u ovu beležnicu, da bi se na neki način
9 odražavala iz ovoga što tu stoji?

10 SVJEDOK: Pa, pretpostavljam. Pretpostavljam da je trebalo tako.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hoćete reći, dakle, tako je napisano?

12 Pa, trebalo je da stoji. Ovako kako je napisano, to može značiti samo da
13 su oni bili ubijeni i da ste Vi u to vreme znali da su oni ubijeni. Slažete li
14 se sa mnom ili ne? Možda niste bili upoznati sa okolnostima u kojima se to
15 desilo, u kojima su oni ubijeni, ali na osnovu onoga što piše u zapisniku,
16 izgleda da ste Vi za to znali. Ja ne kažem da je to što je u zapisniku tačno,
17 ali ako gledamo ono što piše u zapisniku, onda ste Vi znali za njihovu sudbinu u
18 tom trenutku.

19 SVJEDOK: Kažem: ja sam raspolagao u tom trenutku sa nepotvrđenom
20 informacijom, dakle nepotvrđenom - nisam znao ni gde, ni ko, ni koga.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Puno Vam hvala. U redu.

22 Izvolite, gospodine Black.

23 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala Vam, časni Sude.

24 P: Gospodine, poslednjih par minuta počeli ste nešto da nam objašnjavate
25 i pomenuli ste komandanta saniteta ili tako nešto. Čini mi se da ste zaustili da

26

27

28

29

30

1 kažete nešto u vezi sa nečim što je on hteo Vama da kaže, pa, ako je... Možda se
2 varam, možda to niste hteli, ali ako jeste, možete sada da nam to kažete.

3 O: Pa, ne znam ko je meni davao sve informacije u tom haosu, mislim u
4 toj situaciji, u... 18. novembra. Znači, ja sam prikupljao na desetine
5 različitih informacija na... i sa desetinama ljudi razgovarao. Meni...
6 isključivo sam se oslanjao na informacije mojih pripadnika, meni potčinjenih,
7 znači komandira sanitetske jedinice, i to mi je bio podatak. Ja sam znao da ima
8 to... na prvoj informaciji, znači prvu informaciju sam dobio od komandira
9 sanitetskog odeljenja, da ima tamo žrtava i civila. I kasnije vojska, JNA je to
10 blokirao /sic/, oni su vršili svoju istragu, utvrđivali su činjenično stanje i
11 ja sam tek narednih dana mogao dobivati informacije daljnje. Ja stvarno nisam
12 imô prilike da dolazim na licu mesta do informacija, nego preko posrednika.

13 P: A kako se zvao taj komandant saniteta kojega ste pomenuli?

14 O: Komandir sanitetskog odeljenja, Nada Pupovac.

15 P: U redu. Hvala Vam. Zamoliću Vas da sada pogledate ponovo ovaj
16 dokument.

17 G. BLACK: [simultani prijevod] I dalje smo na četvrtoj stranici
18 engleskog prevoda, časni Sude.

19 P: Pogledajte sada taj dokument, nekoliko crtica niže, gde piše da "OB,
20 odeljenje bezbednosti, preduzmu mere radi utvrđivanja počinioca nedela, pljački
21 i barbarstava." Zatim, crtica sledeća: "Ima pojedinaca koji ne zaslužuju, ali
22 druge vojske nemamo", i tako dalje.

23 Možete li nam reći, gospodine, da li je iz ovoga jasno da ste Vi u to
24
25
26
27
28
29
30

1 vreme znali da je bilo krivičnih dela pljački i barbarstava počinje...
2 varvarstava počinjenih u to vreme u Škabrnji?

3 O: Znao sam, od mog komandira. Znao sam, od mog komandira odelenja...
4 saniteta.

5 P: Zatim pretposlednja crtica: "Rebrinja /?Rekenji/ je napravio lošu
6 stvar u Polači." Da li se to tiče 1991. godine, maja 1991., ili možda nečega
7 drugog? Možete li mi objasniti... možete li nam to objasniti?

8 O: Ovo je kapetan Rekenji, Mađar inače, znači mađarske nacionalnosti.
9 Rekenji. Ne znam na što se odnosi. On je bio komandant tenkovske jedinice, a
10 pretpostavljam da sam... da smo govorili o oštećenju objekata koje su u Polači
11 izvršili tenkovi Jugoslovenske narodne armije. Pretpostavljam sad. Ali to je
12 komandant Rekenji, Mađar po nacionalnosti.

13 P: U redu. Hvala.

14 G. BLACK: [simultani prijevod] Moliću sada da pređemo na narednu
15 stranicu na B/H/S-u. To je na stranici 5 prevoda na engleski. Treba da nađemo
16 onaj deo beleške gde reč uzima poručnik Tadić. Evo. Dobro je imati poslužitelja
17 koji razume B/H/S, pa tako brže nađemo što treba.

18 P: Pogledajte, molim Vas, ovde kaže: "Specijaln... specijalci nisu
19 čistili kuće ispred tenkova. Svi su nosili četnička obeležja i sa njima neću
20 biti ni na kakvom zadatku. Čedo je sprečavao ubijanja, pa su ga hteli ubiti."

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Pa onda nešto niže: "On ubija čoveka, odmah ga ubija čim ga vidi."

2 Crtica dalje: "Psa ubija."

3 Pa onda kaže: "Vojnici su neki počeli pljačkati."

4 Gospodine, jeste li Vi bili upoznati sa ovakvim informacijama? Jeste li
5 Vi imali ovakvih povratnih informacija o tome šta se dešavalo, da je bilo ljudi
6 sa četničkim obeležjima, da su ubijali ljude čim bi na njih naišli i slično?
7 Jeste li imali ovakvih podataka?

8 O: Ovaj Tadić, poručnik, mi je nepoznat oficir. One je verovatno oficir
9 JNA. On na sast... Ja ga nikad nisam imô prilike, ovaj, sresti nit' se sjećam ko
10 je taj, odmah da Vam kažem.

11 G. BLACK: [simultani prijevod] Pređimo sada na narednu stranicu, molim.
12 A u prevodu na engleski je to ista stranica. Dakle, pogledajmo dalje šta kaže
13 poručnik Tadić.

14 P: Otprilike četvrta crtica kaže: "Samo je jedan bio u uniformi ustaša,
15 a ubijeno preko 20. Hteli ubiti ženu i dete, kažu ustaška kopilad." I kaže:
16 "Vojni policajac postupao isto tako."

17 I onda nešto dalje: "Potpukovnik Dabić prisustvovao maltretiranju
18 civila. Kad pitam 'Šta radiš?', on mene pita šta sam ja po nacionalnosti."

19 Gospodine Lakiću, sećate li se da je bilo reči o ovakvim stvarima na
20 sastancima?

21 O: Ovo... potpukovnika Dabića znam, ali ja... Mi smo znali... Mislim,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 znali smo za ovo što se desilo, preliminarno, znači bez provedenih istražnih
2 radnji. Dakle, tih par dana nakon... nakon te... tog dešavanja. Terminologija
3 koja se koristila, dakle u... prema hrvatskoj vojsci i hrvatska vojska
4 terminologiju koja je koristila prema Srbima je terminologija iz Drugog
5 svjetskog rata. I nije ni čudo što se tako oslovljavamo mi u njihovim... u
6 njihovom rečniku i oni u našem rečniku.

7 P: U redu. Ostavićemo ovaj dokument ovde, ali ću Vam postaviti nekoliko
8 pitanja s njim u vezi nešto kasnije.

9 No za sada nam recite sledeće: je li tačno da su nakon 18. i 19.
10 novembra 1991. godine neki ljudi ostali i dalje da žive u Škabrnji?

11 O: To stvarno ne znam, jer to nije teritorija opštine Benkovac i ja o
12 tome nisam brinuo.

13 P: Ako bih Vam ja rekao da je otprilike u periodu kada je obavljena
14 operacija, pa do februara 1992., viš... preko 20 osoba nestalo ili ubijeno ili
15 stradalo ljudi iz Škabrnje, možete li nam Vi reći kakva su bila Vaša saznanja o
16 tome u to vreme? Dakle, jeste li Vi za to tada znali ili ne?

17 O: Nakon tog 18-og, gde sam ja imao isključive zadatke po pitanju
18 obezbeđenja moje teritorije, dakle nakon 18. novembra 1991. godine, ja što se
19 tiče teritorije Škabrnje, nikakvih obaveza nisam imao, nikakvih zadataka na tom
20 terenu, nit' sam prikupljao informacije s tog terena. Jer ja sam se isključivo
21 bavio obezbeđenjem stanovništva na teritoriji opštine Benkovac.

22 P: U redu. Želeo bih da Vam pokažem jedan deo ovog dokumenta i to će
23 biti poslednje što ćemo pogledati iz tog dokumenta. To je stranica 02006900,
24 stranica na B/H/S-u i to je stavka za 10. decembar 1991. godine.

25

26

27

28

29

30

1 G. BLACK: [simultani prijevod] A u prevodu na engleski, to je stranica
2 broj 7.

3 P: Pogledajte ovde, treća crtica za 10.12.: "U Škabrnji TO ubija svaki
4 dan po jednog starca."

5 Jeste li Vi imali podataka o tome da se stari ljudi ubijaju u Škabrnji u
6 decembru 1991?

7 O: Nakon te... te akcije u Škabrnji, posle nekih sedam dana ili 10, sad
8 ne moj... ne mogu tačno, obavezu čuvanja tog terena dobila je brigada
9 Teritorijalne odbrane, brigada Teritorijalne odbrane - ne moja jedinica. Ta
10 brigada Teritorijalne odbrane je samostalna jedinica pod komandom Jugoslovenske
11 narodne armije i oficira Jugoslovenske narodne armije. To je potpuno jedinica
12 koja nema veze sa mnom, znači sa Teritorijalnom odbranom opštine Benkovac. Ona
13 je bila mobilna jedinica. Komandant te brigade je bio Pavao /?Pavo/ Samardžić,
14 potpukovnik. Dakle, to nema veze sa TO, mojom TO koja je brinula o... o
15 građanima. Za razliku od ove brigade, moje jedinice su bile nepokretne, vezane
16 su samo za sela, za naselja. A ova brigada je bila mobilna i ona je
17 obezbjeđivala određene položaje u tom rejonu. Ja tu nemam veze o tome, stvarno.
18 Nemam nikakvih saznanja, pošto mislite na tu brigadu.

19 P: U redu. Hvala Vam. Završili smo s ovim dokumentom. Želio bih svedoku
20 da pokažem naime još jedan dokument. To će biti sve.

21 Ali pre nego što učinim, recite nam sledeće: jeste li se Vi 1995. godine
22 sastajali sa predstavnicima posmatračke misije Evropske zajednice, konkretno,
23 otprilike u aprilu 1995?

24 O: Pa, ja sam sa predstavnicima Ujedinjenih nacija, Evropske zajednice i
25
26
27
28
29
30

1 svih struktura Ujedinjenih nacija na teritoriju opštine Benkovac svakodnevno
2 kontaktirao.

3 P: U redu. Pokazaću Vam jedan dokument.

4 G. BLACK: [simultani prijevod] Evidencijski broj 0024314 /?R0243812/.

5 P: Gospodine Lakiću, ja se izvinjavam što nemamo prevod, ovo je dokument
6 koji je samo na engleskom. Ja ću iščitati te delove koji nas sada zanimaju. Dok
7 se to pojavi na ekranu, da Vam objasnim o čemu se radi. To je dnevni izveštaj
8 posmatračke misije Evropske zajednice od 26. aprila 1995. godine. Ah, izgleda da
9 imamo i prevod. Nisam znao. E pa odlično. Onda sada možete pratiti lako.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Moliću da nam se pokaže na ekranu prvi
11 paragraf, "Politička situacija". Upravo to.

12 P: Kao prvo, videćete, gospodine, u drugoj ili trećoj rečenici stoji:
13 "Oni nikada... nikada neće biti načina da se Hrvati reintegrišu ponovo u
14 Republiku Srpsku Krajinu, ali će i dalje biti Hrvata koji će živeti i raditi u
15 području Benkovca." To je ono što se čuje u razgovoru sa hrvatskim oficirima i
16 vojnicima. I sad, još nešto: želeo bih da Vam se pokaže naredna stranica ovoga
17 prevoda.

18 G. BLACK: [simultani prijevod] A u originalu je to i dalje na istoj
19 stranici, časni Sude.

20 P: Vratimo se. Ova rečenica se prenosi s jedne stranice na drugu. Kaže
21 se, ja ne znam da li se to odnosi na Vas, dakle: "On se plaši da će doći do
22 novog rata sa Hrvatskom. Ali ako to bude nužno, armija RSK će upotrebiti teško
23
24
25
26
27
28
29
30

1 naoružanje koje nikada do tada nije koristila i raketne bacače, kako.. koji mogu
2 da dosegnu Zagreb i Split i posebno hemijsko naoružanje."

3 Recite nam, gospodine, sećate li se Vi da ste izneli takve primedbe pred
4 posmatračkom misijom o tome da ako bude neophodno, da će armija RSK koristiti
5 teško naoružanje koje može doseći Zagreb i Split?

6 O: Ne znam koga citira ovaj gospodin što je napravio izveštaj. Ja sam
7 tada bio načelnik policije. Moje naoružanje i saznanja o naoružanju Vojske
8 Republike Srpske Krajine u tom momentu su bila totalno, ovaj, nepoznata. Tako da
9 ja nit' sam znao da li ima ili nema i ja to sigurno nisam izjavio. Sigurno.
10 Apsolutno sam u to ubeden. Ni govora nema o tome. Ovde se navode oficiri vojske
11 koji...

12 P: Vratimo se nazad na ovu prvu stranicu. Možda sam previše brzo išao,
13 pa Vam nije jasno sve ono što sam hteo da Vam pokažem.

14 Evo, vidite li ovde u ovom prvom paragrafu? Tu stoji: "Organizovali smo
15 sastanak sa načelnikom milicije u Benkovcu, Zoranom Lakićem, i njegovim
16 zamjenikom, Gojkom Čalićem, koji je održan u izuzetno prijateljskoj atmosferi."
17 Tu se dakle pominjete Vi kao načelnik milicije; je li tako?

18 O: Ja sam bio načelnik Stanice javne bezbednosti u Benkovcu u to vreme i
19 sigurno ja nisam raspravljao o bojnim otrovima i raketnim sistemima, a ni dan
20 danas nemam... ne znam kakve smo imali ni za šta su bil... mogući bili da se
21 upotrebe. Možda je to bila... provokativno pitanje, možda tog čoveka s kojim sam
22 ja razgovarao da li mi to imamo ili nemamo, ali ja nemam pojma, stvarno. I dan

23
24
25
26
27
28
29
30

1 danas nisam ubeđen u to šta je bilo. Mislim, ne mogu da raspravljam o nečemu što
2 ne znam.

3 P: Hvala Vam na objašnjenju.

4 G. BLACK: [simultani prijevod] A ja bih zamolio, časni Sude, da se ovaj
5 dokument usvoji u spis.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Usvaja se. Molim da mu se odredi
7 broj.

8 TAJNIK: [simultani prijevod] To će biti dokazni predmet 993.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

10 Izvolite, gospodine Black.

11 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala Vam.

12 P: Gospodine Lakiću, hvala Vam na odgovore na moja pitanja. Nemam više
13 pitanja za Vas, zasada.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Imate li dodatnih pitanja, gospodine
15 Milovančeviću?

16 G. MILOVANČEVIĆ: Da, časni Sude. Hvala Vam.

17 Dodatno ispituje g. Milovančević:

18 P: Pošto smo neposredno pre ovog mog pitanja slušali Vaš odgovor na
19 pitanje poštovanog kolege tužioca, vezano za ovaj dokument 993, molio bih da se
20 *exhibit* 993 ponovo pokaže na monitoru. Sećate li se da ste o tome razgovarali
21 sad sa kolegom tužiocem?

22 O: Zadnji... poslednji dokument? Aha, da, da. Da.

23 P: O razgovoru sa predstavnikom posmatračke misije...

24 O: Molio bih da pročitamo sve.

25 P: Podsetiću Vas samo da se ne preklapamo Vi i ja, molim Vas, zbog
26 prevodilačke službe. Vodite računa da...

27

28

29

30

1 O: Hvala Vam.

2 P: Sećate se da ste eventualni razgovor o vojnim temama malopre kolegi
3 tužiocu objašnjavali kao mogućnost postavljanja nekog provokativnog pitanja sa
4 strane evropske misije? Je l' se sećate toga?

5 O: Da.

6 P: Hvala Vam. Molim Vas da... Vidite li taj dokument pred sobom sada?

7 O: Vidim.

8 G. MILOVANČEVIĆ: Molim Vas da pogledamo dno dokumenta, poslednji pasus.

9 P: U drugoj rečenici ovog pasusa ima jedan deo teksta u drugom pasusu
10 koji glasi ovako: "Načelnik je vrlo čvrsto izjavio da su Njemačka i Sjedinjene
11 Američke Države krive u vezi sa situacijom u Republici Srpskoj Krajini. Nikada
12 neće biti moguće da se Hrvati reintegrišu u RSK, ali još uvek ima Hrvata koji
13 žive i rade u području Benkovca. Na primer, u Armiji Republike Srpske Krajine
14 trenutno ima 6-8 hrvatskih oficira, kao i veliki broj vojnika."

15 Da li vidite taj tekst?

16 O: Vidim.

17 P: To je april 1995. godine. Je li tačno svedoče?

18 O: Tačno.

19 P: Jer */sic/* ovaj podatak koji interpretira evropska misija, da se
20 Hrvati, stanovnici Krajine, nalaze u vojsci Armije Republike Srpske Krajine
21 tačna?

22 O: U potpunosti ta...tačne. Ja mnoge Hrvate i... mislim, i znam i sad..

23 P: Hvala Vam.

24 G. MILOVANČEVIĆ: Ovaj dokument više nije potreban. Hvala Vam.

25

26

27

28

29

30

1 P: Preći ću sada na jednu drugu temu. Sećate li se da Vam je kolega
2 tužilac pokazao neke fotografije na kojima se nalaze slike, dakle, objekti
3 srušeni u Škabrnji? Sećate li se toga?

4 O: Da.

5 P: Da li se sećate da Vam je postavljeno pitanje o tome kada su te
6 fotografije, odnosno kada ste Vi bili u Škabrnji, vezano za razaranja?

7 O: Da. Da.

8 P: U jednom trenutku, sećate li se, počeli ste da govorite da ste u
9 Škabrnji bili 1992. godine, pa Vas je časni sudija Moloto prekinuo rekavši da se
10 Vi pitate o 1993. i 1991. godini, a ne o 1992. Sećate li se toga?

11 O: Da, u potpunosti se sećam.

12 P: U vezi sa tim, Vi ste u Škabrnji bili 18. novembra 1991. godine,
13 dakle u novembru 1991. godine. To ste izjavili.

14 O: Tako... tako je.

15 P: Kada se potom bili u Škabrnji?

16 O: Potom sam bio u Škabrnji 1992. godine, kad je došlo do... krajem
17 1992. godine, kad je došlo do preformiranja jedinica JNA, TO, u jedinice... u
18 brigadu pogranične policije, milicije. Znači, negdje u novembru 1992. godine.

19 P: Da li ste tom prilikom, u novembru 1992. godine, obratili pažnju na
20 stanje objekata, dakle stambenih i drugih zgrada u Škabrnji?

21 O: Je...jesam i provo moje zapažanje... tih, nakon godinu dana,
22 praktično su ostala ista oštećenja koja su na objektima, koja su, ovaj, i bila
23 godinu dana pre, znači godinu dana pre toga.

24 P: Hvala Vam. Vi ste govorili o tim oštećenjima i sada ste rekli da su
25
26
27
28
29
30

1 bila ista ona oštećenja kao godinu dana pre. Da li nam možete opisati, sumarno,
2 kakva je to vrsta oštećenja bila?

3 P: To su bila oštećenja na krovovima, od minobacačkih mina. Uglavnom
4 metar-dva kvadratnih skinutog crepa, jer to mina baci. Rupe, otvori na pojedinim
5 kućama od tenkovskih i topovskih granata. Ali smo mi imali informacije da su
6 topovima hrvatske snage iz područja Prkosa ponekad gađale našu pograničnu...
7 JNA, dok je bila 1992. godine u Škabrnji. Znači, moguće je da su i oni napravili
8 oštećenja. Ali ta oštećenja nisu bila drastična. Mislim, nisu bila toliko, kako
9 da kažem, temeljno... temeljita, kao što vidimo na tim slikama sad.

10 P: Vi ste, sećate li se toga, pokušavajući da odgovorite na pitanje
11 tužioca, pominjali i neke borbe 1993. godine. Sećate li se?

12 O: Jeste, jeste. Da.

13 P: Gde su bile te borbe i zašto ste to pominjali kada ste objašnjavali
14 ta razaranja Škabrnje? Šta je to bilo 1993. godine? Možete li nam objasniti?

15 O: 23. januara 1993. godine doš... došlo je na... u širem rejonu severne
16 Dalmacije do sveopšte agresije hrvatskih snaga na srpski teritorij sjeverne
17 Dalmacije, gde su hrvatske snage, dakle jedinice hrvatske vojske i druge
18 jedinice koje s... s kojima su one raspolagale, napali teritoriju opštine
19 Benkovac, Obrovac i Gračac, jednim dijelom i Knin. Pramac... glavni pravac
20 napada je bio teritorij opštine Benkovac, odnosno pravac Zemunik-aerodrom,
21 Smiljčić... Smiljčić-Debelo Brdo. Drugi pravac napada je bio Zeleni Hrast-Islam
22 Grčki-Kašić-Smiljčić-Debelo Brdo. Jedan od tih pravaca je zahvatio i Škabrnju. I
23 u tim borbama koje su se vodile, žestokim borbama koje su se vodile narednih
24 mesec i više dana, na toj liniji kontakta sa hrvatskim snagama se... su se

25

26

27

28

29

30

1 vodile takve artiljerijske borbe da je tu moglo doći do oštećenja, ne znam
2 kakvih i kako utvrđenih objekata. Dakle to je bilo... to su bile žestoke borbe
3 1993. godine.

4 P: Hvala Vam. Vi ste pomenuli napad hrvatskih snaga na ovo područje. Da
5 li taj napad ima neko zajedničko ime? Kako se zove ta operacija, da li Vam je
6 poznato?

7 O: Pa sad, ne mogu se sjetiti... rašelj... Ne. Pardon. Ne mogu da se
8 sjetim baš tog sad. Znao sam, baratao sam s tim, ali ne mogu da se sjetim
9 trenutno. Imam u dokumentima.

10 P: Da li je... da li je taj napad bio na području Maslenice?

11 O: Jeste, jeste. Jeste, Maslenica. Tako je. U pravu ste.

12 G. MILOVANČEVIĆ: Molio bih da pogledamo na monitoru dokument, *exhibit*,
13 dokaz broj 30. To je dokument na kome stoji da su u pitanju fotografije
14 napravljene 25.11.1991. godine. Ili sam ja dao pogrešan broj ili ste možda Vi
15 pogrešili, ali pre će biti da sam ja dao netačnu oznaku predmeta.

16 Zamoliću kolegu Blacka da mi pomogne oko broja foto-dokumentacije koju
17 je načinila stanica javne bezbednosti. Poštovani kolega, ako možete da
18 identifikujemo samo broj dokaza, *exhibita*. Vi ste to koristili u Vašem unakrsnom
19 ispitivanju. Ja sam izgleda zapisao pogrešan broj. Oprostite, molim Vas.

20 G. BLACK: [simultani prijevod] Ja mislim da je to broj 270.

21 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam mnogo.

22 P: Kada Vam je kolega tužilac pokazao pojedine fotografije koje su
23 načinjene u Škabrnji... Ovde je sad dokument, posle ću Vas pitati nešto u vezi
24 sa njim. Kakvo je Vaše mišljenje: kada su oštećenja, koja se nalaze na
25 fotografijama, nastala? Ona teška oštećenja koja ste videli na nekoliko
26 fotografija objekata u Škabrnji.

27 O: Ona su sigurno nastala iza 1992. godine. 1993. godine, znači u vreme
28 tih borbenih dejstava koja su žestoka bila i gde je bilo razaranja i... na obe

29

30

1 strane, gde se... Škabrnja ulazila u ruke Hrvata pa i u ruke srpske strane.

2 Znači, tu je bilo...

3 P: Hvala Vam.

4 G. MILOVANČEVIĆ: Da malo približimo ovaj tekst koji se ovde nalazi. Samo
5 da pogledamo.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančević, Vaš kolega je
7 ustao na noge.

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Oprostite, možda sam... možda je došlo do
9 zbrke. Fotografije 270 su bile fotografije koje su snimili pripadnici SUP-a. Ne
10 znam koji... ne znam koji primerak, odnosno koju zbirku želi da koristi
11 branilac. Međutim, ima i dokazni predmet 272.

12 G. MILOVANČEVIĆ: Zahvalan sam poštovanom kolegi Blacku. Interesuje me
13 samo početna strana ovog dokumenta koji se odnosi na foto-dokumentaciju. Ovo što
14 se sada nalazi na monitoru... i taj nam dokaz više neće biti potreban.

15 P: Možete li nam pročitati šta ovde piše na monitoru pred Vama?

16 O: "Masakr civilnih žrtava izvršen od četničkih formacija dana
17 18.11.1991. godine."

18 P: Ispod toga?

19 O: "Preslika izvršena iz prona... iz pronađene original foto-
20 dokumentacije u napuštenom automobilu 'Zastava 101' u Benkovcu, dana 06.04.1996.
21 godine."

22 P: Hvala Vam. Sećate li se da Vam je među foto-dokumentacijom koja...

23

24

25

26

27

28

29

30

1 za koju je navedeno da je pronađena u napuštenom automobilu "Zastava 101",
2 kolega tužilac Vama pokazao i fotografije žrtava i fotografije razorenih
3 obekata? Da li se sećate toga?

4 O: Da.

5 P: Ovde piše da je predmet izveštaja "Masakr civilnih žrtava izvršen od
6 četničkih formacija dana 18.11.1991. godine". Kakve su to četničke formacije o
7 kojima se ovde govori? Da li Vi možete da nam kažete?

8 O: Pazite, ovo je terminologija iz Drugog svetskog rata. Mi s... srpska
9 strana je hrvats... pripadnike Hrvatske vojske najčešće označavala kao ustaše, a
10 oni su u istoj meri sve pripadnike, pa i Jugoslavenske narodne armije, kasnije
11 nazivali četnicima.

12 P: Hvala Vam.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, molim Vas
14 samo, da bi meni nešto bilo jasno. To prethodno pitanje, Vi ste rekli, to je u
15 16. redu transkripta: "Da li se sećate da je u foto-dokumentaciji, koja je
16 pronađena u napuštenom automobilu, bilo i fotografija koje Vam je pokazao
17 tužilac? Dakle, fotografija i žrtava i razorenih zgrada."

18 Da li je to u istom paketu ili su to dva različita dokazna predmeta?
19 Meni se čini da je gospodin Black govorio o dokaznim predmetima broj 270 i 272.
20 Mislím da je ovo što je bilo na monitoru 270, a onaj u kome se nalaze
21 fotografije uništene imovine je 272. On me može ispraviti ukoliko nisam upravu.

22 G. BLACK: [simultani prijevod] Upravo je tako, časni Sude. Imamo dva
23 odvojena dokazna predmeta i njihovo poreklo je različito, kao što smo čuli ovde
24 od svedoka.

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa ja sam samo hteo pojašnjenje, jer
26 ste Vi rekli "među tom dokumentacijom".

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, upravu ste. Ja sam pogrešio i potpuno
2 prihvatam ovo što ste rekli. Upravo je tako. Radi se o dva dokazna predmeta.

3 Ja sam to pogrešno predočio.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančeviću.

5 G. MILOVANČEVIĆ:

6 P: Ono što bih Vas pitao i što mi je u ovom trenutku interesantno: foto-
7 dokumentacija, original foto-dokumentacija, prema ovome izveštaju pronađena je u
8 napuštenom automobilu "Zastava 101" u Benkovcu 06.04.1996. godine. Do kada...
9 Dobro. Da li je Vama poznato do kada su fotografije koje je SUP Benkovac i foto-
10 dokumentacija koje je SUP Benkovac sačinjavao u toku perioda 1991-1995., do kada
11 su te fotografije bile u posedu SUP-a Benkovac? Ili drugim rečima: kada je SUP
12 Benkovac i sve ostalo što je tu živelo napustilo to područje?

13 O: SUP Benkovac, pripadnici SUP-a Benkovac su s tog područja nestali - i
14 fizički i kao SUP - 04. avgusta 1995. godine.

15 P: Ovde piše da je ta dokumentacija SUP-a Benkovac pronađena u
16 napuštenom vozilu osam meseci kasnije. Da li to vidite? 06.04.1996. godine.

17 O: Vidim, da.

18 P: U vezi... Hvala Vam. U vezi sa fotografijama oštećenih objekata, onih
19 drastično oštećenih objekata u Škabrnji, o njima Vas sve vreme ispitujem, da li
20 možete isključiti...

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvinite što ovo ponovo radim,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 gospodine Milovančeviću, no molim Vas da me samo uputite na ono mesto gde stoji
2 da ta dokumentacija pripada SUP-u Benkovac. Mi nismo videli sve stranice. Još
3 uvek se nalazimo na prvoj stranici tog dokumenta, zar ne?

4 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja nisam komentarisao samo ovu prvu stranu,
5 nego sam se pozivao na pitanje poštovanog kolege Blacka, koji je predočavajući
6 dokumentaciju pitao svedoka: "Evo, vidite li foto-dokumentaciju koju je Stanica
7 javne bezbednosti Benkovac saop... sačinila 1991?" Radi se o toj foto-
8 dokumentaciji koja je pronađena u napuštenom vozilu. Dakle, nisam vezivao ovo
9 pitanje direktno za dokument koji je na monitoru, časni Sude. Mi možemo taj
10 dokument otvoriti, ali sam ja samo svedoka podsećao na pitanja i tražio njegovo
11 mišljenje o ovome i njegove odgovore na tu temu.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Vaše pitanje je glasilo: "Ovde kaže
13 da je dokumentacija koja je pripadala SUP-u Benkovac pronađena u tom autu skoro
14 godinu dana kasnije, 1996. godine."

15 Kada kažete "ovde stoji", na šta mislite?

16 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, upravu ste. To ovde ne piše. Hvala Vam.
17 Dakle, ovde... Dopustite da preformulišem to. Zaključivao sam...

18 SUDAC MOLOTO: /prijevod engleskog transkripta: "Učinite to."/

19 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala.

20 P: Ovde piše da je preslika izvršena iz pronađene original foto-
21 dokumentacije u napuštenom automobilu "Zastava 101" u Benkovcu, dana 06.04.1996.
22 Da li to vidite?

23 O: Vidim.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Sećate li se da Vas je kolega tužilac pitao... da Vam je predočavao
2 fotografije kao dokumentaciju koja je sačinjena u Stanici javne bezbednosti
3 Benkovac 1991?

4 O: Da.

5 P: Pitanje bi bilo sledeće... sledeće: da li možete isključiti mogućnost
6 da se kao razaranja koja su nastala 18. i 19.11.1991. godine, u ovoj foto-
7 dokumentaciji prikazuju sa stanjem obekata iz 1993. godine, nakon masleničke
8 operacije?

9 O: Pa, slušajte, neuporedivo su objekti 1993. godine bili oštećeniji u
10 odnosu na objekte kakvi su bili 1991. godine, znači neuporedivo. Tu je bilo
11 objekata...

12 G. BLACK: [simultani prijevod] Prigovor, časni Sude. Prigovor, časni
13 Sude. Prigovor zato što... događa se sledeće: branilac, naime, ovde spaja dve
14 stvari. On datum iz jednog dokaznog predmeta primenjuje na drugi dokazni
15 predmet, a svedok je svedočio o tome odakle ovo potiče. Dakle, jasno je da
16 fotografije o ovom razaranju nisu iz benkovačkog... nisu iz Benkovca, jer nemaju
17 - benkovačkog SUP-a - jer nemaju pečat benkovačkog SUP-a.

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas, objasnite mi to pitanje.
19 Ne razumem ga.

20 G. BLACK: [simultani prijevod] Pa, ja sam razumeo pitanje da je imalo za
21 cilj... jer je dokazni predmet 270 pronađen u kolima 1996. godine, dokazni
22 predmet 272 mora da je na neki način bio izmanipulisan, odnosno da su datumi tu
23 nešto menjani, da je montirano. Prema tome, on sada ovde koristi isti datum za
24 dva... Odnosno, brka dva dokazna predmeta i datume koji se na njih odnose.

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, postoji
26
27
28
29
30

1 dakle fizički... postoji nešto što meni fizički nejasno je kad pogledam Vaše
2 pitanje. Da li možete Vi isključiti mogućnost da je šteta koja je učinjena 18. i
3 19. novembra 1991. godine, koja se vidi u ovoj foto-dokumentaciji u uslovima u
4 kojima je to bilo 1993. godine, nakon masleničke operacije? Kako može šteta,
5 odnosno oštećenja da se vide u nečemu što je iz 1991. godine u uslovima iz 1993.
6 godine?

7 Pre nego što odgovorite na moja pitanja, možda možete da odgovorite na
8 prigovor. Da li hoćete da idemo na pauzu?

9 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, pa možda bi bilo zgodnije da napravimo
10 jednu pauzu od pola sata, pa ćemo onda nastaviti sa ovim. Hvala.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Samo se setite prigovora kada
12 se vratimo.

13 Sada pravimo pauzu do 16.00h.

14 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.

15 ... Početak pauze u 15.28h

16 ... Sjednica nastavljena u 16.00h

17 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prijevod] Molim ustanite.

18 Izvolite sestii.

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Black, izvolite.

20 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, na mene je red i to da odgovorim na
21 primedbu poštovanog kolege Blacka.

22 Hvala Vam. Oprostite.

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ja se izvinjavam. Ne treba Vi da se
24 izvinjavate, gospodine Milovančeviću. Ja sam taj koji treba da se izvini. Hvala,
25 izvinite.

26 Izvolite.

27 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, kolega Black je upravu što se prigovora
28 tiče. Dve grupe foto... fotografija postoje. Ja ću pitanje, uz Vaše dopuš...
29 povlačim prethodno pitanje i potpuno ću ga preformulisati, ako dopuštate. Hvala
30 Vam.

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, gospodine Milovančević.
2 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam, časni Sude.
3 P: Vi se sećate. Kolega tužilac Vam je pokazao jednu grupu fotografija o
4 žrtvama koje su snimljene nakon borbi u Škabrnji. Sećate li se toga?
5 O: Da.
6 P: Hvala. Sećate se druge grupe fotografija koje se odnose na raz...
7 razaranje objekata u Škabrnji?
8 O: Da.
9 P: Rekli ste da ste devedes... 1992. godine bili u Škabrnji i da ste
10 videli stanje objekata. Sećate li se?
11 O: Jeste. Da, bio sam.
12 P: Pitanje moje sledeće glasi: da li je moguće da su oštećenja koja su
13 prikazana na fotografijama koje Vam je tužilac predočio, nastala 1993. godine?
14 P: Sigurno 1993. godine i dalje, i dalje, i dalje, mislim čak 1994.
15 1993. i 1994. u tim dejstvima kasnijim.
16 P: Hvala Vam. Sećate li se da Vas je kolega tužilac pitao o tome da li
17 su snage hrvatskog MUP-a bile u Škabrnji 18. novembra 1991. godine? Jedno
18 pitanje je bilo i to.
19 O: Sećam se.
20 P: Koje oružane formacije su 18. novembra 1991. godine na području
21 Jugoslavije i na području Hrvatske, pa prema tome i na području Škabrnje, bile
22 regularne oružane formacije?
23 O: Regularna oružana formacija Republike Hrvatske u to vreme je bila
24 Jugoslovenska narodna armija, zvanično, i Teritorijalna odbrana Republike
25 Hrvatske. Znači... a Hrvatska je fo... počela sa formiranjem oružanih snaga po
26
27
28
29
30

1 formaciji koja nije bila u skladu sa saveznim zakonima i saveznim propisima
2 vezano za opštenarodnu odbranu.

3 P: Hvala. Kako biste Vi nazvali formacije sa kojima je došlo do sukoba
4 na području Škabrnje 18.11. i 19.11.1991. godine?

5 O: Pa, to su paravojne formacije.

6 P: Hvala. Sećate li se da Vas je kolega tužilac pitao o jednom dokumentu
7 koji uslovno nosi naziv "Zadarski sporazum", sporazum između predstavnika
8 jugoslovenske strane i hrvatskih vlasti u Zadru?

9 O: Da, da. Da. Sećam se.

10 P: Sećate se da Vam je kolega tužilac predočio jednu od tačaka iz tog
11 sporazuma? Mislim da je tačka broj 11, ali ne želim tu da napravim grešku.

12 O: Jeste, sjećam se. Da.

13 P: Molio bih da pogledamo taj "Zadarski sporazum". To je *exhibit* 990,
14 tako sam ja zapisao. Pretpostavljam da ovoga puta nisam pogrešio.

15 Sećate li se da ste juče videli tekst ovog dokumenta čiji ste naslov i
16 pročitali?

17 O: U petak, ne juče. Sećam se, da.

18 P: Hvala Vam na ispravci. Bilo je to u petak, tako je. Poslednjeg radnog
19 dana prošle...

20 G. MILOVANČEVIĆ: Molim Vas da malo podignemo ovaj dokumenat, da bismo
21 videli ove tačke. Još malo da ga podignemo. Dobro. Dobro, dobro je.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A koja je stranica to u engleskoj
23 verziji, gospodine Milovančević?

24 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, to je prva strana ovog dokumenta. Dakle,
25
26
27
28
29
30

1 interesuje nas prva, sam početak ovog dokumenta. Patus na vrhu, samo da se vidi
2 njegov početak. Molio bih... eh, dovoljno je.

3 P: 'Oćete nam proćitati ovaj prvi pasus kako glasi.

4 O: "Dana 09.10.1991. godine, na vojnom aerodromu u Zemuniku sastali su
5 se predstavnici Komande Kninskog korpusa, Komande garnizona Zadar sa
6 predstavnicima Skupštine opštine Zadar i Zapovjedništva za odbranu zadarske
7 regije, u vezi zajednićkih obaveza radi apsolutnog prekida vatre i ratnih
8 operacija, deblokade grada Zadra i vojnih objekata i izvlaćenja ljudstva,
9 tehnićkih, materijalnih i borbenih sredstava Jugoslovenske narodne armije."

10 P: Hvala.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas da usporite.

12 G. MILOVANĆEVIĆ:

13 P: Zamolio bih Vas da proćitate rećenicu ispod ovog prvog zaglavlja.

14 Ona... ili predoćiću Vam je ja, pa ćete onda Vi ćitati neštio dalje.

15 O: Da.

16 P: Ispod ovog teksta koji ste proćitali, kaŹe: "Dogovor podrazumeva
17 realizaciju sledećih mećusobnih obaveza."

18 Molim Vas da proćitate taćku 4 ovog dogovora.

19 O: Taćka 4: "Odmah ukloniti sve fizićke prepreke kao štio su minska polja
20 i barikade koje su postavile jedinice oruŹanih snaga hrvatske vojske i jedinice
21 Jugoslovenske narodne armije."

22 P: Hvala.

23 G. MILOVANĆEVIĆ: Molim da podignemo malo tekst, da vidimo nastavak ovih
24 taćaka.

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod]. Molim Vas, usporite. Prevodilac sa
26 teštioćom uspeva da Vas prati. Puno hvala.

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ:

2 P: Zamoliću Vas da pročitate tačke 5, 6 i 7 ovog sporazuma. Ali imam
3 jednu molbu: da samo malo laganije čitate, kako bi prevodioci mogli svoj posao
4 obavljati.

5 O: Razumem. Tačka 5: "Na liniji dodira i oko vojnih objekata u gradu
6 Zadru i okolini, izvršiti razdvajanje snaga na udaljenosti koja, zavisno od
7 konfiguracije zemljišta i naseljenosti, isključuje međusobno iritiranje i
8 dejstvo. Zapovjedništvo za odbranu zadarske regije se obavezuje da vojne objekte
9 obezbijedi od dejstva naoružanih formacija, grupa i pojedinaca."

10 Tačka 6: "Omogućiti slobodno kretanje svim pripadnicima oružanih snaga
11 SFRJ i članovima njihovih porodica."

12 I tačka 7: "Odmah uspostaviti sve PTT veze..."

13 PREVODITELJICA: Molim Vas, malo usporite.

14 SVJEDOK: Izvinjavam se. Tačka 7: " Odmah uspostaviti sve PTT veze u svim
15 vojnim objektima i stanovima pripadnika oružanih snaga SFRJ i omogućiti normalno
16 snabdevanje jedinica i objekata oružanih snaga SFRJ vodom, strujom, hranom i
17 drugim neophodnim potrebama, adekvatno stanju u gradu Zadru."

18 P: Hvala Vam. I... Hvala Vam. I poslednja stvar za koju ću Vas zamoliti
19 da pročitate jeste odredba tačke 8 ovog sporazuma. Ona je odmah ispod teksta
20 kojeg ste pročitali.

21 O: Da. Tačka 8: "Omogućiti bezbedno iseljavanje svih materijalno-
22 tehničkih i borbenih sredstava Jugoslovenske narodne armije, kao i privatne
23 imovine licima koja se iseljavaju iz Zadra."

24 P: Hvala Vam. Sećate li se da Vas je kolega tužilac pitao da li Vam je
25 poznato da je ovakav sporazum između JNA i hrvatske strane zaključen početkom

26

27

28

29

30

1 oktobra 1991. godine? Sećate se toga?

2 O: Da. Da, da.

3 P: Sećate li se da Vas je kolega tužilac pitao da li je taj sporazum
4 realizovan i da Vam je predočio dokument u kome se govori o nekih preko 200,
5 mislim čak 260 kamiona koji su evakuisali vojnu opremu?

6 O: Da.

7 P: Da li je ovo što je dogovoreno početkom oktobra ili, tačnije, 09.
8 oktobra 1991. godine, između hrvatske strane i JNA realizovano, kada je u
9 pitanju Zadar, aerodrom Zemunik i to područje na kome ste Vi bili?

10 O: Samo delimično.

11 P: Sećate li se da Vas je kolega tužilac pitao šta je stvarni razlog za
12 intervenciju u Škabrnji, odnosno za sukob u Škabrnji, i da li je to atak na
13 najveće hrvatsko selo, da bi se poslala poruka drugim hrvatskim selima i
14 stanovništvu? Sećate li se toga?

15 O: Jeste. Sećam se.

16 P: Molio bih Vas da pogledamo na monitoru...

17 G. MILOVANČEVIĆ: Ovaj dokument više nije potreban. Da pogledamo na
18 monitoru dokument sa liste Tužilaštva 65ter. To je 2066 ili *exhibit* 785. To bi
19 trebalo da bude izveštaj Komande 9. korpusa JNA od 20.11.1991. godine.

20 P: Hoćete nam pročitati, u gornjem uglu, čiji je ovo dokument?

21 O: Ovo je koman... dokument Komande 9. korpusa, strogo poverljiv, broj
22 koji je tu napisan 696-1, od 20.11.1991. godine, sa sedištem u Kninu. Upućen je

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Komandi VPO i Komandi 5. vojne oblasti.

2 P: Hvala.

3 G. MILOVANČEVIĆ: Molim Vas da se ovaj dokument malo podigne, kako bi se
4 video u daljem tekst. Hvala, dovoljno je. Možete se zaustaviti.

5 P: Možete li nam u ovom dokumentu, u drugom paragrafu pod tačkom 1,
6 pročitati tekst koji se nalazi pred Vama?

7 O: Da.

8 " Nijednom... ni jednom do sada..."

9 P: Samo lagano, molim Vas.

10 O: Da. "Ni jednom do sada, i pored našeg upornog insistiranja, članovi
11 misije Evropske zajednice nisu omogućili predstavnicima naše komande i Komande
12 VPO da se običu kasarne, objekti i porodice pripadnika oružanih snaga SFRJ, koje
13 su u višemesečnoj i totalnoj blokadi. Skoro da ništa nije učinjeno da bi se
14 izvršila deblokada kasarni i izdvojenih objekata i da bi se omogućilo normalno
15 snabdevanje istih, komuniciranje po gradovima Šibeniku i Splitu i da bi im se
16 zajamčila najosnovnija ljudska prava i stvorili minimalni uslovi za
17 egzistenciju."

18 P: Hvala Vam. Zamoliću Vas, takođe, da pročitate još samo iz ovog
19 dokumenta u tački 3.

20 G. MILOVANČEVIĆ: Molim da se podigne samo još dokument, da se vidi dno
21 strane.

22 P: Dva reda, prva dva reda.

23 O: Tačka 3: "Takođe konstatujemo da nisu prestala borbena dejstva prema
24 našim objektima. Ističemo najnoviji slučaj otvaranja vatre na kasarnu "Rade
25 Končar" u Šibeniku u toku noći 19/20. novembar 1991. godine."

26

27

28

29

30

- 1 P: Još jedna rečenica iza toga nas interesuje.
- 2 O: "U poslednja četiri dana, aerodrom Zemunik izložen je stalnim
3 napadima sa hrvatske strane, gde se oštećuje skupocena tehnika i ranjavaju
4 ljudi."
- 5 P: Hvala Vam. Malopre ste videli da je datum na ovom dokumentu
6 20.11.1991.
- 7 G. MILOVANČEVIĆ: Molim Vas da okrenemo poslednju stranu ovog dokumenta,
8 to je strana 3 na B/H/S-u, da vidimo ko je potpisao ovaj dokument. Ona nosi
9 oznaku 0414-4392. Eh, dobro je. Već se nalazi pred Vama.
- 10 P: Hoćete nam reći ko je ovo potpisao?
- 11 O: Ovaj dokument je potpisao komandant, general-major Vladimir Vuković.
- 12 P: Da li nam možete reći čiji je komandant bio general Vladimir Vuković?
13 Koje jedinice? Kojeg korpusa?
- 14 O: General Vladimir Vuković je bio komandant 9. korpusa, sa sedištem u
15 Kninu. 9. korpus Jugoslovenske narodne armije.
- 16 P: Da li ovaj dokument, po onome što Vi znate o situaciji na terenu i
17 oko aerodroma Zemunik, realno odražava stanje stvari?
- 18 O: U potpunosti realno.
- 19 P: Hvala Vam. Da li Vi ostajete pri odgovoru koji ste dali i na pitanja
20 tužioca i na naš... i na moja pitanja, o tome šta su bili razlozi za akciju kod
21 Škabrnje?
- 22 O: Ostajem pri svom iskazu u potpunosti.
- 23 P: Hvala Vam. U vezi sa borbenim dejstvima koja su vođena u Škabrnji
24 18.i 19.11.1991. godine, sećate li se da Vam je kolega tužilac predočio jedan
25 izveštaj koji je potpisao, ja mislim, tada poručnik Ernest Rađen, o asanaciji
26 terena? Sećate li se toga?
- 27
- 28
- 29
- 30

1 O: Sećam se, da.

2 P: Da li nam možete reći, s obzirom da ste bili rezervni oficir i da ste
3 bili u ratu, šta znači termin "asanacija terena", u vojnom smislu?

4 O: U vojnom smislu, pod pojmom "asanacija terena" podrazumeva se
5 fizičko, mislim, organizacija uklanjanja svih ostataka, nakon akcije, poginulih
6 pripadnika vojske sa obe strane, životinja, nekih životinja i svega... životinja
7 i tehnike, u smislu... ili tehnike u smislu sprečavanja daljnjeg uništavanja
8 instalacija i tako dalje. To je to.

9 P: Sećate li se da Vam je kolega tužilac predočio i pojedine tačke iz
10 izveštaja Ernesta Rađena, tačke 5, 6, 9, 10, 12, 13...

11 O: Jeste, da. Sećam se.

12 P: ... u kojima se pominju... u kojima se pominju postradali civili. Da
13 li ste u tim tačkama videli da je konstatovano da pored civila, na tim mestima
14 gde su pronađeni civili postoje i poginuli pripadnici ZNG-a, "zengi" ili
15 policije?

16 O: Jesam, primetio sam. Da.

17 P: Šta u... po Vama, u jednoj borbenoj situaciji, znači prisustvo civila
18 i naoružanih lica u istom prostoru? Kakve to posledice pravi?

19 O: Pa, u ratnim operacijama vojnici... vojnici koriste civile u ličnoj
20 zaštiti i isključivo kad, recimo u konkretnim tim situacijama, u tim gradskim
21 borbama, borbama u naseljenom mestu, vojnik koji... kojem preti zarobljavanje,
22 koristi civile da bi se... da bi se na neki način maskirao i da bi na neki način
23 manevrisao unutar tog prostora. Pretpostavljam da je i to jedan od ra... mogućih
24 razloga.

25 P: Hvala Vam. Da li je to dopušteno? Da li je u skladu sa pravilima
26 morala i ratnim običajima, po onome što Vi znate?

27

28

29

30

1 O: Korištenje civila u te svrhe sigurno da nije dopušteno. Sigurno nije
2 dopušteno.

3 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Samo jedno pitanje.

4 Kažete "to nije bilo dozvoljeno". No kako Vi možete od druge strane
5 tražiti da se ponaša u skladu sa propisima i zakonima vezanim za rat, s obzirom
6 da je postojala situacija u kojoj je neprijateljska strana uzimala civile i
7 koristila ih kao živi štit, kako bi mogla da se izbori za određene stvari?
8 Dakle, kakve su dužnosti u takvim okolnostima i kakvo je pravo u tom smislu?

9 SVJEDOK: Pa, u svim tim akcijama, koliko je meni poznato, dakle, tog
10 tipa, akcijama tog tipa i borbama u naseljenom mestu i u gradovima, je potrebno
11 ostaviti vremena da se civili povuku. A u ovom konkretnom slučaju je ostavljeno
12 bilo dovoljno vremena da se civili povuku, jer se preko 1.500 građana Škabrnje
13 tog dana povuklo bez ikakvih posledica u... u pravcu Zadra. Prema tome, ovaj
14 deo... broj civila ili je samo ostao ili su pripadnici ZNG, odnosno hrvatskih
15 snaga ih koristili kao štit. Mogli su i oni da se evakuišu.

16 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Upravo to kažem. S obzirom da
17 su korišteni kao živi štit, šta je druga strana trebalo da učini zapravo u tim
18 okolnostima, kako bi se ispoštovali zakoni i običaji ratovanja? Da li je Vi
19 trebalo da odgovorite uzvraćanjem vatre po ZNG, u trenutku kada su oni koristili
20 civile kao živi štit? Ili je u tim okolnostima trebalo da izbegavate da
21 uzvraćate vatru i da ih napadate? Da li Vi hoćete da kažete da je Vama bilo
22 dozvoljeno da to učinite, s obzirom da ste im dali vremena za evakuaciju i kad
23 je istekao taj vremenski rok a evakuacija nije sprovedena u pogledu civila?

24

25

26

27

28

29

30

1 SVJEDOK: Jedino opravdani odgovor na to Vaše pitanje jeste da su ti
2 civili, koji su ostali sa pripadnicima oružanih snaga Hrvatske, svojevolumno
3 ostali ili su ostali po naređenju i zahtevima pripadnika oružanih snaga
4 Hrvatske.

5 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Da li to za Vas znači...
6 Recimo, pretpostavimo da su oni to učinili po naređenju oružanih snaga Hrvatske,
7 da oni tamo nisu ostali dobrovoljno. Šta onda Vi činite u toj situaciji?

8 SVJEDOK: Pa, ja ne znam šta bih činio. Ja nisam komandovô tom akcijom,
9 ali mislim da ne bih dozvolio nikakvo otvaranje bilo kakve vatre po civilima.
10 Mislim da ne bi... kad bih imô takve mogućnosti, ja lično.

11 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Vi govorite sada taktički, što
12 biste Vi učinili u trenutku kada se sve to dešava na licu mesta. Ali ja Vas
13 pitam zapravo šta bi se od Vas tražilo u tom trenutku da učinite? Šta bi bio
14 pravi način ponašanja i strateško vođenje rata u tim okolnostima? Znači, s jedne
15 strane situacija strateški gledajući, s druge strane šta je dozvoljeno i šta
16 nije dozvoljeno, bez obzira na to... Ako mislite da nam nemate šta na to da
17 kažete, ja ne insistiram, ali bih želela da čujem.

18 SVJEDOK: Časni Sude, ja... ja sam imao i raspolagô s informacijom da su
19 ti civili svi pucali. Pa, ja sam tom informacijom raspolagô. Čak i žene su
20 pucale. Prema tome, ako je civil ostao sa vojnikom i pucaju jedni na druge, onda
21 su u tom slučaju svi vojnici. A kad bi bio civil zloupotrebljen i... verujem da
22 moja komanda ili bilo koja druga komanda da mi narede, ja to ne bih izvršio.

23 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Ja pretpostavljam da Vi niste u
24
25
26
27
28
29
30

1 stanju da mi odgovorite na to kakva bi morala biti situacija.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Želeo bih i ja nešto da Vas pitam s
3 tim u vezi. Kada Vam je ovo pitanje prvi put postavljeno, bilo je postavljeno u
4 okviru... kao hipoteza. Pogledajte stranicu 41, red 10. Tu piše: "U borbenoj
5 situaciji, šta bi Vama značila činjenica da civili i oružano ljudstvo nastanjuje
6 isto područje? Kakve bi to posledice imalo?"

7 A Vi ste odgovorili: "U oružanim i vojnim operacijama, naoružani borci
8 mogu upotrebiti civile kao zaštitu. Konkretno u uličnim borbama, vojnik koji bi
9 mogao biti zarobljen koristi civile kako bi uspeo da izađe iz određene zone. I
10 to je jedan od razloga, naprimer."

11 Dakle, Vi shvatate da je ovo samo bila hipoteza.

12 E sad, ono što me brine je što ste malo kasnije Vi zapravo rekli...

13 Evo, našao sam na stranici 42, počevši od trećeg reda. Pročitaću ceo
14 paragraf:

15 "Dobro, u svim akcijama, koliko ja znam, akcijama tog tipa i borbama u
16 selima i gradovima, ono što se traži je da se dâ neko vreme civilima kako bi se
17 povukli. U ovom konkretnom slučaju, dovoljno vremena je dato civilima da se
18 povuku, zato što se preko 15.000 /?1.500/ civila iz Škabrnje povuklo u pravcu
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Zadra bez ikakvih posledica. Dakle, ovi civili su ili voljno ostali tu iza ili
2 su bili članovi ili su ih pripadnici ZNG-a koristili kao živi štit. I oni su
3 mogli da se evakuišu."

4 Dakle, to je ono što ste Vi rekli. Znači, u ovom odgovoru sada koji ste
5 Vi dali, više se ne govori ni o kakvoj hipotezi. Ovde se radi o jednoj tvrdnji.
6 Dakle, šta je Vaše svedočenje? Da li se radi o Vašoj pretpostavci da su tamo
7 ljudi korišteni kao živi štitovi u tom konkretnom slučaju ili je to samo
8 nagađanje, pretpostavka?

9 SVJEDOK: Pa, nagađanje i pretpostavka, jer ja ne znam razlog pravi. Ali,
10 ti civili koji su ostali...

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dobro. Ako je to pretpostavka, onda
12 se Vi slažete, gospodine Milovančeviću, da ovako nešto ne može biti deo iskaza
13 svedoka, zar ne? Ne možemo raditi na temelju pretpostavki i onda pretvarati
14 pretpostavke u činjenice, zar ne?

15 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, pa pretpostavka je od strane svedoka izneta
16 u odgovoru na pitanja Suda, ne na moje pitanje. Dakle, tek na pitanje časne
17 sudije Nosworthy svedok je, razrađujući jednu načelnu temu i pitanje odnosa
18 prema civilima, rekao da pretpostavlja da je to tako. To nije bilo moje pitanje
19 na koje je svedok dao odgovor. A ja još nisam dovršio dodatno ispitivanje.

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Slažem se u potpunosti sa Vama. No
21 bez obzira na to, radi se o svedoku Odbrane, pa sam zato hteo da ovo razjasnim
22 sa Vama kao Odbranom, zato što je ovo Vaš svedok. Dakle, da vidim sa Vama da li
23 Vi prihvatate da je odgovarajući na pitanje sudije svedok u jednom trenutku sa
24 nečega što je bilo hipotetičke prirode prešao na nešto što bi trebalo da bude
25 dokaz, činjenica - razumete li? - i da to zapravo nije dopustivo.

26 Želeo bih da čujem Vaš stav u vezi sa time kako Vi... kakva su Vaša
27
28
29
30

1 očekivanja u smislu na koji način Pretresno veće treba da tretira ovaj deo
2 iskaza svedoka. Da li je to za Vas hipoteza ili dokaz?

3 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, pitanje je bilo, koje je časni sudija
4 Nosworthy postavila, načelne prirode. I odgovor je bio delimično načelne
5 prirode, a delimično vezan za konkretnu situaciju. Ono što je moj stav vezano za
6 Vaše pitanje, jeste da kada Sud ispituje svedoka, onda ja kao branilac ne
7 kontrolišem svedoka, onda je svedok potpuno u nadležnosti Sudskog veća i Sud
8 mora da dođe do stava šta mu svedok govori i da li će postaviti još neko pitanje
9 ili će omogućiti Odbrani da nastavi dalje. Dakle, ja hoću da kažem da u ovom
10 delu ja uopšte nisam vodio niti sam bio u mogućnosti da vodim svedoka, tako da
11 ne mogu ni odgovoriti na Vaše pitanje. A u daljem ispitivanju, ukoliko
12 dopuštate, ja ću se vratiti i na ovu temu, da bi eventualno moglo da se dođe do
13 stava da li svedok iznosi hipotezu ili ne i kakav je njegov odnos prema ovoj
14 problematici. Ja ću se, uz Vaše dopuštenje, baviti ovom temom.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, gospodine Milovančeviću.
16 Ja ću se sada obratiti svedoku.

17 Gospodine, da li Vi prihvatate tvrdnju da se Vi zapravo sam ne... da ste
18 Vi prešli sa nečega što je bilo hipoteza na nešto što je činjenica?

19 SVJEDOK: Što se tiče činjeničnog stanja u Škabrnji, onda možemo
20 odgovarati na pitanje koje je postavljeno kao teza. A što se tiče načelnog
21 pitanja... Razumete?

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Nastavite. Nastavite, molim Vas.

23 SVJEDOK: Načelno... načelno im je stav, i svi ratni propisi to regulišu,
24 da se civili u svrhe štita i u bilo koje s...svrhe zloupotrebljavanja civila

25

26

27

28

29

30

1 u ratu, ne smiju koristiti. Ali ako civil koristi oružje i zajedno sa vojnikom
2 vrši ista borbena dejstva, onda je on vojnik. To treba s... na konkretnom
3 slučaju dokazivati, normalno.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. To je tačno, nemojte dodavati
5 ništa više tome. Dakle, ovde je samo pitanje bilo: ako jedna strana koristi
6 civile kao živi štit, šta se očekuje od druge strane da učini, a imajući u vidu
7 zakone i propise ratovanja? Dakle, ja sam zadovoljan Vašim odgovorom. Vi ste
8 rekli da što se tiče Škabrnje, da je to čisto principijelno, načelno pitanje.
9 Dakle, ja to prihvatom kao odgovor.

10 Možete sada nastaviti, gospodine Milovančeviću.

11 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

12 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Molio bih Vas, gospodine
13 Milovančeviću, da se vratimo na onu Vašu polaznu tačku, odnosno na izveštaj o
14 asanaciji. Čega se on tačno tiče, taj izveštaj? Možemo li ga videti na ekranu,
15 videti koji je to broj i tako dalje?

16 G. MILOVANČEVIĆ: U ovoj situaciji, to bi bilo dobro. Mislim da se radi o
17 dokazu, *exhibitu* broj 109. To je izveštaj o asanaciji, Ernesta Rađena. Trebalo
18 bi da je 01. decembar 1991. godine.

19 P: Pitanja o izveštaju Ernesta Rađena bila su vezana za ovaj dokument
20 koji se sad nalazi pred... monitoru. Prepoznajete li taj dokument...

21 O: Da.

22 P: ... kao dokument koji Vam je predočio kolega tužilac?

23 O: Prepoznajem.

24 P: Hvala Vam. Pod tačkom 2 ovog dokumenta, pominje se muškarac oko 35
25
26
27
28
29
30

1 godina, u uniformi ZNG-a, prugasta, na putu, sa opisom povrede. Da li to vidite?

2 O: Vidim, da.

3 P: Pod tačkom 4 stoji: "U dvorištu privatne kuće, dve muške osobe oko
4 25-30 godina, u uniformi ZNG-a, i jedna muška osoba oko 60 godina
5 (najverovatnije otac i sinovi). Kod sebe su imali oružja (kalašnjikove, zatim
6 RVM 57, 1-2 zolje), najverovatnije pogođeni parčadima granata. I jedna starija
7 osoba (žena u kući)." Da li to vidite pod tačkom 4?

8 O: Vidim.

9 P: Pod tačkom 5 stoji: "U dvorištu privatne kuće, dve muške osobe
10 starijih godina, civili, najverovatnije poginuli od mina MB." To bi trebalo da
11 bude skraćénica od minobacača?

12 O: Da.

13 P: "(U dvorištu uočeno mesto pada dve mine)."

14 Pod tačkom 7: "Na ulazu u kuću, jedna muška osoba oko 55 godina, civil.
15 Dve ženske osobe od oko 50-55 godina, u prizemlju."

16 G. MILOVANČEVIĆ: Izvinjavam se prevodiocima ako žurim.

17 P: "Jedna ženska osoba od oko 70 godina u hodniku na katu. Kuća je
18 probijena granatom (najverovatnije tenkovskom)." Da li to vidite?

19 O: Vidim.

20 P: Pod tačkom 9 stoji: "U neizgrađenoj kući, u prizemlju, tri muške
21 osobe: jedna od oko 35-40 godina, dve od oko 45 godina i jedna ženska osoba od
22 oko 55 godina. Najmlađi muškarac najverovatnije je pripadnik ZNG-a." Da li to
23 vidite pod tačkom 9?

24 O: Vidim, da.

25

26

27

28

29

30

1 P: U tački 10, takođe se navode žrtve, a u posljednjem redu stoji: "Jedna
2 muška osoba od oko 40 godina, u prostoriji video-kluba, u uniformi ZNG-a." Tako
3 se završava ova tačka 10. Vidite li to?

4 O: Jeste, vidim.

5 P: Skrenuću Vam pažnju na još dve tačke, 12 i 13.

6 Tačka 12: "Velika garaža sa natpisom 'Vojarna Andrija Artuković', u
7 kojoj se nalazila vojna oprema, radio-uređaji, municija, ROB, 30-ak komada, tri
8 ženske osobe od oko 60-65 godina i jedna muška osoba od oko 60 godina ispred
9 garaže, civil." Da li to vidite pod tačkom 12?

10 O: Vidim, da.

11 P: Najzad, tačka 13: "U dvorištu, jedna ženska osoba od oko 60 godina i
12 u kuću dve muške osobe od oko 35 godina, najverovatnije pripadnici ZNG-a." To
13 vidite?

14 O: Da, vidim.

15 P: Pitanje bi bilo: da li prisustvo civila u kućama u kojima su
16 naoružana lica i koja moguće dejstvuju, ugrožava te civile?

17 O: Apsolutno.

18 P: Hvala. U vezi sa ovim dokumentom nemam drugih pitanja.

19 Gospodine Lakiću, mi smo dva dana, otprilike, razgovarali o događajima u
20 selu Škabrnja 18. i 19.11.1991. godine, pa me interesuje da li gospodine Martić
21 ima bilo kakvu ulogu u vezi sa ovim događajima? Da li je to Vama poznato?

22 G. BLACK: [simultani prijevod] Prigovor, časni Sude. Ovo nije nešto što
23
24
25
26
27
28
29
30

1 proizilazi iz unakrsnog ispitivanja. Ovo je pitanje koje je moglo biti
2 postavljeno u okviru glavnog ispitivanja.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću?

4 G. MILOVANČEVIĆ: Ako kolegu tužioca ne interesuje odgovor na ovo
5 pitanje, ja ga povlačim, časni Sude. Po našem mišljenju očigledno je o čemu se
6 radi, da nema nikakvih...

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, gospodine Milovančeviću.

8 Jeste li Vi završili dodatno ispitivanje?

9 G. MILOVANČEVIĆ: Samo jedno pitanje imam na kraju. To mi je i posljednje
10 pitanje.

11 P: Kada ste i zašto otišli iz Krajine?

12 O: Otišao sam iz Krajine 1995. godine, 4. avgusta 1995. godine. Otišao
13 sam zbog oružane agresije koju je Republika Hrvatska izvršila na ostatak srpskog
14 naroda koji je ostao u Krajini. To je osnovni neki razlog, ustvari i jedini
15 razlog u tom momentu bio. Krajinu je napustio narod koji je tu živio vekovima.
16 Srpskom narodu nije bio cilj da stvara neku čistu srpsku državu na teritoriji
17 Krajine i Hrvatske. Mi smo vekovima živeli zajedno sa Hrvatima i srpski narod je
18 i u ovoj nesreći imao želju i volju da živi sa hrvatskim narodom. Ta želja i ta
19 volja mu nije ostvarena i srpski narod sa područja Krajine i Hrvatske je zbog
20 nekih izmišljenih argumenata sile... živi van teritorije na kojoj je rođen i na
21 kojoj je postojao.

22 O: Hvala Vam.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, Odbrana više nema pitanja.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, gospodine Milovančeviću.

3 Ispituje Sudsko vijeće:

4 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Gospodine, ja imam dva kratka
5 pitanja za Vas.

6 Kao prvo, Vi ste spomenuli Gorana Opačića. Molim Vas da nam sada kažete
7 je li on imao neki nadimak.

8 O: Ne sećam se ja njegovog nadimka. Moguće je da imao, ali ja sam bio
9 službeno lice na određenoj, relativno visokoj funkciji, za podr...područje
10 opštine Benkovac i ja s njim nisam kontaktirao pod nadimkom, nego po imenu i
11 prezimenu. Možda je imao.

12 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Njegovo puno ime i prezime bilo je?

13 O: Goran Opačić.

14 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] U redu. Ja nisam ni mislio da ste se
15 Vi možda Vi njemu obraćali po nadimku, ali da ste možda znali da li ima nadimak.
16 U redu. A što se tiče ove gospođe što je bila komandir sanitetskog odeljenja,
17 kako se ona zvala? Možete li ponoviti?

18 O: Ona se zvala i sada se zove Nada Pupovac. P-U-P-O-V-A-C.

19 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] A odakle je ona?

20 O: Časni Sude, ona je iz jednog mesta, jednog sela pored samog Benkovca,
21 Perušić. Zove... selo se zove Perušić. ...P-E-R-U-Š-I-Ć. Perušić, da.

22 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Zna li gde je ona sada, gde ona
23 danas živi?

24 O: Ona danas živi u Beogradu.

25 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Puno Vam hvala. Nemam više pitanja.

26

27

28

29

30

1 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Nemam pitanja. Hvala Vam.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Lakiću, zbog čega je TO
3 ukinut ili raspušten 1992. godine?

4 O: Časni Sude, Teritorijalna odbrana je najpre preformirana 01. novembra
5 1991. godine, pa je ostao Štab TO sa mesnim zajednicama i brigada koja je bila
6 pod komandom JNA.

7 U novembru 1992. godine...

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo trenutak. Samo trenutak. Da,
9 upravo me to zanima. U novembru 1992...

10 O: Nakon mirovnih sporazuma pod okriljem Ujedinjenih nacija, prestaje da
11 postoji... postoje formacije JNA na području Hrvatske, odnosno repu... i
12 Republike Srpske Krajine i formira se bri... granična brigada milicije, sa
13 sedištem u Benkovcu, kojoj je zadatak bio isključivi da zajedno sa pripadnicima
14 i snagama Ujedinjenih nacija obezbeđuje graničnu liniju prema Šibeniku i Zadru.
15 Pardon, Biogradu i Zadru, na teritoriji opštine Benkovac.

16 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li ste završili?

17 O: Mogu još da dopunim.

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ne, ne.

19 O: Izvinjavam se.

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Problem je u tome što mi ništa niste
21 rekli o tome zbog čega je ukinut TO 1992. godine. Ja sam čuo šta ste Vi ovde
22 rekli, ali to mi ne odgovara na pitanje zbog čega je TO ukinut 1992. godine.
23 Samo mi to recite.

24 O: U isto vreme je... su povučena... je povučena kadrovska struktura
25
26
27
28
29
30

1 Jugoslovenske narodne armije i u isto vreme se rasformira Teritorijalna odbrana
2 kao oružane snage. I teritorij Krajine je teritorij kojeg pokrivaju i kontrolišu
3 snage Ujedinjenih nacija. To je razlog bio.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A da li je Darko Milatović ili
5 Miljatović bio pripadnik srpske vojske u novembru 1991. godine?

6 O: Nije on Mijalković, nego je Mijaljević, ako mislite na Darka kojeg
7 sam ja spomenuo gospodinu tužiocu.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, svakako. Mijaljević, izvinite.

9 O: Pa, Darko Mijaljević je bio oficir, najpre Teritorijalne odbrane, pa
10 je kasnije bio, do kraja rata, oficir Srpske vojske Krajine. Mislim da je
11 završio sa činom kapetana.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, ali od novembra... odnosno,
13 novembra 1991. godine, kojim je snagama on pripadao? Da li snagama TO-a ili JNA?

14 O: Koliko se sjećam, on nije pripadao snagama Teritorijalne odbrane.
15 Nije... mislim da je bio u JNA, rezervista. Ne mogu sad sa sigurnošću da tvrdim,
16 ali mislim... on je bio s... u JNA komandir nekog specijalnog voda, nešto tako.

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

18 Puno Vam hvala. Time su završena moja pitanja.

19 Gospodine Milovančević, imate li Vi nekih pitanja koja proističu iz
20 mojih?

21 G. MILOVANČEVIĆ: Ne, časni Sude. Hvala.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančević.

23 Gospodine Black?

24

25

26

27

28

29

30

1 G. BLACK: [simultani prijevod] Nemam ni ja pitanja.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, gospodine Lakiću. Ovime
3 smo Vaš iskaz priveli kraju. Sudsko veće Vam se zahvaljuje što ste odvojili od
4 svog vremena i došli ovde da svedočite. Još jednom hvala. I sada se možete
5 povući.

6 SVJEDOK: Časni Sude, hvala i Vama.

7 [Svjedok se povlači]

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančević... Molim samo
9 da pređemo na poluzatvorenu sednicu za trenutak.

10 [Poluzatvorena sjednica]

11 (redigirano)

12 (redigirano)

13 (redigirano)

14 (redigirano)

15 (redigirano)

16 (redigirano)

17 (redigirano)

18 (redigirano)

19 (redigirano)

20 (redigirano)

21 [Otvorena sjednica]

22 TAJNIK: [simultani prijevod] Časni Sude, sada smo na otvorenoj sednici.

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

24 Gospodine Milovančević, molim Vas pozovite sledećeg svedoka.

25

26

27

28

29

30

1 [Suci vijećaju]

2 [Svjedok je ušao u sudnicu]

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim da svedokinja da svečanu
4 izjavu.

5 SVJEDOKINJA: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i
6 ništa osim istine.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospođo. Možete sestiti.

8 Gospodine Milovančević, hvala. Izvolite.

9 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam, časni Sude.

10 SVJEDOK: NADA PUPOVAC

11 Ispituje g. Milovančević:

12 P: Dobar dan, gospođo.

13 O: Dobar dan.

14 P: Kao branilac Milana Martića, optuženog gospodina Martića, ja ću sada
15 pristupiti Vašem ispitivanju. Molim Vas, s obzirom da govorimo istim jezikom, da
16 između mojih pitanja i Vaših odgovora pravimo kraće pauze, kako bi prevodilačka
17 služba mogla da radi.

18 O: Dobro.

19 P: Hvala Vam unapred.

20 Hoćete li nam reći Vaše puno ime i prezime?

21 O: Drmanić, rođena Pupovac, Nada; 10. marta 1959. godine u Benkovcu,
22 sada Republika Hrvatska, pre Jugoslavija i Republika Hrvatska kao federalna
23 jedinica Jugoslavije.

24 P: Hvala, dovoljno je.

25 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Prevodilac nije uhvatila ime,
26 odnosno, prezime nakon ličnog imena. Možda bi se to moglo proveriti sa

27

28

29

30

1 svedokinjom, za potrebe zapisnika.

2 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni sudija Nosworthy.

3 P: Molim Vas, još jednom nam samo recite, da bi to bilo jasno zabeleženo
4 u zapisniku, Vaše, dakle, puno ime i prezime.

5 O: Drmanić, rođena Pupovac, Nada. Rođena 10. marta 1959. godine.

6 P: Hvala, dovoljno je. Šta ste po nacionalnosti i veroispovesti, gospođu
7 Pupovac?

8 O: Srpkinja, pravoslavac.

9 P: Gde se tačno nalazi mesto u kome ste rođeni? Kako se zove i gde se
10 nalazi?

11 O: Ja sam rođena u opštini Benkovac, u gradu Benkovcu, a živela sam u
12 Perušiću, selo na periferiji op... Benkovca. Nalazi se u severnoj Dalmaciji.

13 P: Dovoljno je, hvala. Šta ste od škole završili i da li ste radili i
14 gde?

15 O: Završila sam /?za/ upravnog referenta, a radila sam u firmi
16 "Jugoplastika-Split", OUR 403 - Benkovac, 12 godina. 1990. godine, iz privatnih
17 razloga, prekinula radni odnos.

18 P: Hvala Vam. Kada kažete...

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, prevodilac želi da zna
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 koje godine je ona prestala da radi iz ličnih razloga.

2 I samo me interesuje tačno čime ste se bavili, jer ovde piše da ste bili
3 "administrativni referent u kancelariji tužioca".

4 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ako dozvolite da postavim nekoliko pitanja
5 vezano za ovu temu.

6 P: Dakle, kada ste rekli da ste završili za upravnog ili
7 administrativnog referenta, da li to znači da ste završili srednju školu? Jesam
8 Vas dobro razumeo?

9 O: Da, srednju školu. A radila sam na poslovima pakovanja i predaje robe
10 u skladištu dekadnom /sic/ u OUR-u 403, Benkovac. 12 godina.

11 P: Takođe... Hvala. Pomenuli ste da ste na tom radnom mestu bili do
12 1990. godine; jesam li u pravu? I da ste tada iz privatnih razloga prestali sa
13 radom.

14 O: Da.

15 P: Hvala Vam. Kada kažete da ste u pogonu u Benkovcu, u pogonu
16 "Jugoplastike" radili na pakovanju gotove robe i na evidencijama, da li to znači
17 da niste radili u okviru školske spreme u koj... za koju ste se školovali, nego
18 na drugom nekom poslu?

19 O: Ne.

20 P: Hvala. Koliko je selo Perušić, u kome ste Vi živeli do 1990. godine?

21 O: Selo je dužine 5 kilometara, a 110 kuća, od toga 20 kuća srpskih,
22 ostala hrvatsko stanovništvo.

23 P: Pretpostavljam da je to podatak koji bi se mogao odnositi na 1990.
24 godinu; je l' tako?

25 O: Da. Sad u selu Perušić nema nijedna kuća koja je cijela, jer su
26 porušene, ne u agresiji, nego tokom... posle agresije tri dana, a mislim na

27

28

29

30

1 agresiju "Oluja" 1995. godine, 4. avgusta.

2 P: Hvala Vam, dovoljno je. Dovoljno je. Rekli ste da se radilo o selu u
3 kome su živeli i Srbi i Hrvati. Možete li nam reći kakvi su bili međunacionalni
4 odnosi do 1990. godine? Kako biste to opisali?

5 O: Pa, do 1990. godine živeli smo u nekoj toleranciji, ako se može tako
6 nazvati, pošto je bio MASPOK 1971. godine također, pošto su pokušali da
7 Jugoslaviju unište. A 1990. godine su bili višestranački izbori, na kojima je
8 pobedila Hrvatska Demokratska Stranka /sic/...

9 P: Hvala Vam. Hvala Vam. Dovoljno je. Tim ćemo se baviti nešto kasnije.
10 Kažete "odnosi su bili koliko-toliko tolerantni" i pomenuli ste 1971.
11 godinu. Šta ste Vi to zapamtili iz 1971. godine?

12 P: Pa, 1971. godine u mome selu su pojavile se ustaške /sic/ obilježja i
13 ustaški simboli, koji su Srbe asocijali na 1941-1945. godine, kada su ustaše
14 uništavale srpski narod i stvarale logore, a u tom periodu je uništena i od...
15 moja porodica, u kojoj je moja majka bila vezana od strane ustaša i Nemaca i
16 izgubila muško dete prvo.

17 P: Hvala. Zašto je to, te devedeset... 1971. godine, jeste li Vi znali
18 zašto je došlo do nekih problema i kako je reagovalo srpsko stanovništvo na te
19 pojave o kojima ste govorili?

20 O: Pa, onda se srpsko stanovništvo organizovalo u straže, zato što je
21 svaki čovek štitio svoju porodicu, jer u... su se čule kojekakve izjave i pesme.
22 Jedna od njih je: "Imam nožić drvenih korica, jer je želj... jer sam željan
23 srpskih džigerica."

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Vi to govorite o vremenu mas... takozvanog MASPOK-a iz 1971. godine?

2 Jesam Vas dobro razume?

3 O: Da. Da, da.

4 P: Jesam li Vas dobro razumeo kad ste rekli da su... da je srpsko
5 stanovništvo te 1971. godine držalo seoske straže?

6 O: Da.

7 P: Zašto je držalo seoske straže?

8 O: Pa, zato jer je strah od ustaštva ponovnog bio velik, jer su doživeli
9 to već 1941-1945.

10 P: Hvala. Da li je taj politički proces, takav kako ga opisujete, bio
11 zaustavljen, prekinut? Kako se posle živelo, do 1990?

12 O: Živelo se u toleranciji. Prekinut je državnim službama koje su
13 delovale na tom području u Jugoslaviji.

14 P: Kada ste davali lične podatke, rekli ste gde se radili i koliko
15 godina. A da li ste osim zaposlenja obavljali još neki, da ga tako nazovem,
16 društveno koristan rad? Da li ste se bavili još nečim kao omladinka?

17 O: Ja sam bila aktivan omladinac u bivšoj Jugoslaviji. Bila sam u
18 Predsedništvu omladine opštine Benkovac, učesnik mnogih radnih akcija i
19 komandant nekoliko radnih brigada, radnih omladinskih brigada, da naglasim.

20 P: Hvala Vam. Rekli ste da se Vaše selo nalazi u opštini Benkovac. Kakva
21 je struktura stanovništva u toj opštini? Je l' Vam poznato?

22 O: Da. Opština Benkovac je imala 51% srpskog stanovništva, ostalo je
23 bilo hrvatsko. Bilo je malo Muslimana i Šiptara. Od... bilo je 50 sela. Sam

24

25

26

27

28

29

30

1 Benkovac, kao grad, je 70% bio srpsko stanovništvo. 25 sela je bilo srpskih, sa
2 2 zaseoka. To su Biljane Donje, Trljuga - Veljane, što čine Biljane Donje. Bilo
3 je 10 čistih hrvatskih sela i 13 mešovitih sela.

4 P: Vi ste govorili o međuljudskim odnosima u Vašem selu. Da li je to što
5 ste nam rekli o karakteru tih odnosa, nešto što se odnosi i na opštinu Benkovac?

6 O: Da.

7 P: Hvala Vam. Kada kažete da se do 1990. živelo... da su odnosi bili
8 normalni, da li dolazi do neke promene odnosa nakon 1990. godine?

9 O: Da.

10 P: Možete li nam reći kada i zašto?

11 O: Pa, višestranački izbori u tadašnjoj Hrvatskoj, federalnoj jedinici
12 Jugoslavije, na vlast donose HDZ, ustašku jednu stranku, koja u tom periodu želi
13 da razbije Jugoslaviju uz pomoć stranih država koje su to želele i naoružava
14 svoje pristalice. Pojavljuju se obilježja i simboli koja nisu u službenom... u
15 službi Jugoslavije, kao što je na primer zastava tadašnje Republike Hrvatske,
16 federalne jedinice - da naglasim. Tada je bila crven-bel-plav sa petokrakom
17 zvezdom, a tad se pojavljiva /sic/ zastava crven-bel-plav sa šahovnicom, koja
18 asocira na ustaštvo iz 1941. godine i Pavelića. Zatim se...

19 P: Hvala. Hvala. Pre pauze, mislim da ona nastupa u 17.15h, postaviću
20 Vam jedno kratko pitanje: šta je tada, u prvoj polovini 1990. godine, bila
21 službena zastava jugoslovenske federalne jedinice Hrvatske?

22 O: Službena je bila crven-bel-plav sa petokrakom zvezdom.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala Vam. Dakle, zastava... jesam li Vas dobro razumeo, zastava sa
2 takvim rasporedom poja... polja, crveni-beli... crveno-belo-plavo i petokraka na
3 njoj?

4 O: Da.

5 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, mislim da je sada trenutak za pauzu.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Zaista je tako, gospodine
7 Milovančević. Sada ćemo napraviti pauzu i nastaviti sa radom u 17.45h.

8 ... Početak pauze u 17.13h

9 ... Sjednica nastavljena u 17.46h

10 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite, molim.

11 Izvolite sestii.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite, gospodine Milovančeviću.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam, časni Sude.

14 P: Pomenuli ste, svedokinjo, 1990. godinu, kao period u kome dolazi do
15 poremećaja tih odnosa. Kako se to ispoljava u svakodnevnom životu, naprimer u
16 Vašem selu, Benkovcu, Zadru?

17 O: Pa, najpre... najgori slučaj koji se dogodio, to je u maju mesecu,
18 član sd... stranke demokratske srpske je bio nožem izboden u centru grada,
19 navečer. Posle toga imamo slučajeve da su se porodice, koje još uvek /?su/ se
20 kretale između Zadra i Benkovca, da se izvađe iz autobusa. Imamo porodicu
21 Stegnjaja koja je izvučena iz autobusa i nakon nekoliko dana nađena mrtva,
22 odsečenih glava, muška glava na ženskom telu, ženska na muškom.

23 P: Hvala Vam. O kom periodu vremena sada govorite? Pomenuli ste porodicu
24 Stegnjaja.

25

26

27

28

29

30

1 P: Govorim o devedesetim godinama, još nije bilo ratnih sukoba,
2 višestranački izbori su tek protekli. Negde u osmom mesecu, devetom, to se sve
3 dešavalo, a ovaj slučaj je bio o maju mesecu, prvi slučaj.

4 P: Hvala Vam. Pominuli s... pomenuli ste porodicu Stegnjaja. Možete li
5 nam tačno reći znate li šta se to desilo i kako se desilo i gde?

6 O: Izvučeni su iz autobusa. Autobus je išao Benkovac...

7 P: Oprostite. Oprostite. Molim Vas samo, između mojih pitanja i Vaših
8 odgovora da pravimo jednu pauzu i molim Vas laganije govorite.

9 O: Dobro.

10 P: Molim Vas, vodite... da probamo da pomognemo prevodiocima.

11 Kažite, šta je to bilo sa Stegnjaja...

12 O: Porodica Stegnja, čovek je bio Srbin, žena je bila hrvatske
13 nacionalnosti. Putovali su za Zadar u autobusu koji je vozio na relaciji
14 Benkovac-Zadar, preko Zelenog Hrasta. To je mesto iznad Islama Latinskog u
15 Ravnim Kotarima. I izvučeni su. Autobus je zaustavljen od redarstvenika -
16 paravojne formacije u tadašnjoj Jugoslaviji, koja je stvorena od HDZ-a - i
17 odvedeni. Ljudi u autobusu su gledali kad su ih odvukli. Posle dva dana nađeni
18 su mrtvi, odsečenih glava.

19 P: Ovi detalji o kojima govorite, otkuda su Vam poznati? Kako to znate?

20 O: Žena koja živi, moja komšinica, pored mene, je starija žena koja je
21 doživela tad šok, ima veliki šećer i sad i traume zbog tog slučaja, što je
22 gledala ka... i preživela taj strah.

23 P: Rekli ste malopre, prvi slučaj je bio u maju, kada je neko izboden
24 nožem. A ovaj slučaj vezujete za septembar mesec 1990. godine. Jesam li u pravu?

25 O: Da. Da. Ali...

26 P: Hvala. Jo...još jednom Vas molim samo malo laganije govorite. Gde su
27
28
29
30

1 ti ljudi pronađeni? Oni su... zaustavljen je dakle autobus, rekli ste, i oni su
2 izvedeni.

3 O: Nađeni su u grmlju, bačeni pored puta. A sahranjeni su, što se može i
4 proveriti, u kašićkom groblju, Kašić selo u Ravnim Kotarima. Groblje koje... ni
5 kosti im sada ne počivaju u miru, izbačene i po... porušeni spomenici.

6 P: Molim Vas, uvek se skoncentrišite na moje pitanje. Dakle, ti su ljudi
7 ubijeni. Jesam li Vas dobro razumeo?

8 O: Da.

9 P: Rekli ste da su i mužu i ženi odrubljene glave i onda žens... glava
10 ženske osobe stavljena je na muško truplo, a glava muške ubijene osobe na žensko
11 truplo. Jeste li nam to ispričali?

12 O: Da, da.

13 P: Kako se zovu ti ljudi?

14 O: Stegnjaja. Prezime Stegnjaja.

15 P: Kako je reagovalo lokalno stanovništvo na taj događaj?

16 O: Pa normalno da se uznemirilo, jer u tom period... tim periodima leti
17 je već pokušano razoružati se i policijska stanica u Benkovcu, znači nikakve
18 zaštite od države ne bi više imali Srbi na tom području, jer je HDZ postavljao
19 redarstvenike i "zenge" koje su paravojne bile formacije u još uvek postojećoj
20 zemlji Jugoslaviji.

21 P: Da li je taj događaj imao odraza na svakodnevni život, na primer u
22 Vašem selu.

23 O: Da. Da, kako da ne. Pa ljudi više nisu mogli normalno da idu na
24 posao, normalno da noću spavaju, straže su morale da se organizuju i strah je
25 veliki postojao, jer su preživeli Drugi svetski rat isto pod ustaškom okupacijom
26 i šahovnicom.

27

28

29

30

- 1 P: Da li Vam znači nešto ime Ćurković Tomislava?
- 2 O: Da. To je čovek koji se ženio u avgustu-septembru u mome selu,
3 komšija, prva... druga hrvatska kuća od moje.
- 4 P: Momenat. Rekli ste period avgust/septembar. Koje godine?
- 5 O: 1990.
- 6 P: Zašto Vam to ime i ta svadba pravi određenu asocijaciju? Za što Vas
7 vezuje?
- 8 O: Pravi na... prvi put javno pokazivanje naoružanih sa kalašnjikovima i
9 prva... prvo blokiranje ceste prema gradu, u mome selu, da nisam mogla da prođem
10 u grad. Blokirano... i uperenim puškama u mene lično.
- 11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, ja nisam
12 siguran da li je ovo što čujem da je tu došlo do neke greške u prevodu ili ne.
13 Vi govorite o svadbi, a ja iz zapisnika ne vidim da je svedok pominjao nekakvu
14 svadbu.
- 15 SVJEDOKINJA: Spominjala sam.
- 16 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, dopustite da postavim nekoliko pitanja, pa
17 ćemo pokušati raspraviti ovu temu.
- 18 P: Vi ste pomenuli Ćurković Tomislava...
- 19 O: Nije Ćirković...
- 20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo trenutak. Ono što ja ne razumem
21 je sledeće: Vi ste prvi pomenuli svadbu, pre nego što je svedok to pomenuo. Meni
22 ne smeta da postavite pitanje. Izvolite.
- 23 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, pošto sam slušao šta je svedokinja
24 govorila, dopustite da postavim nekoliko pitanja, da ne bismo napravili
25 situaciju u kojoj ja svedočim ili... ili sugerišem nešto.
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 P: Ime ovog čoveka, Ćurkovića, za koji događaj vezujete u avgustu ili
2 septembru 1990. godine?

3 O: Na njegovoj svadbi, svi članovi HDZ-a su imali puške automatske,
4 kalašnjikove, i pucanjem su dokazali da su naoružani. A isto tu veče su
5 blokirali, predveče, put za grad Benkovac i nije se moglo proći. Repetiranim
6 puškama... na lično mene... nisam mogla, vratila sam se kući.

7 P: Hvala Vam. Kažete taj čovek stanuje dve kuće, u selu, daleko od Vaše
8 kuće. I tog dana je imao svadbu.

9 O: Da.

10 P: Ko je to imao kalašnjikove, dakle automatske puške, i kako su... kako
11 ste Vi saznali da imaju automatske puške?

12 O: Pa, vidi s... vidi se od moje kuće. A to su sve članovi bili HDZ-a,
13 što se posle ispostavilo. Jer mi u selu se svi poznajemo.

14 P: Da li je bilo pucnjave i zašto, tom prilikom?

15 O: Da. Pucalo se, ali nije u nas, hvala Bogu. I blokirala cesta Benkovac
16 -Perušić, koja vodi za Kolarinu, veliko srpsko mjesto.

17 P: Kako ste Vi doživeli taj događaj?

18 O: Pa znate, nije svejedno kad Vam neko repetira pušku u Vas sa metkom u
19 cevi.

20 P: Hvala. Da li Vam pominjanje "redarstvenika" znači nešto u tom periodu
21 vremena?

22 O: Kako da ne. Pa, "redarstvenici" su... sam grad Benkovac u...
23 policijsku stanicu razoružali i re... postali /sic/ su bez ikakvog naoružanja u
24 stanici policije. A drugo, dva redarstvenika je bilo lično i u mom selu, Šišgora
25 i Ćurković, koji su živeli i putovali odatle sa... potpuno naoružani, sa
26 potpunom ratnom opremom.

27 P: Da li grešim ako kažem da Vi sada govorite o drugoj polovini 1990.

28

29

30

1 godine? Je li tako?

2 O: To je leto... taj period je leto, 8. avgust i 9... septembar.

3 P: Koje godine?

4 O: 1990.

5 P: Hvala. Možete li nam reći šta je u to vreme značila red... reč

6 "redarstvenik"? Koga je označavala?

7 O: Pa, to je označavala ustaškog vojnika HDZ-a, neregularne vojske u

8 postojećoj državi Jugoslaviji.

9 P: Hvala. Rekli ste da su iz Vašeg sela bila dvojica momaka koji su

10 pristupili redarstvenicima.

11 O: Da. Šišgora i Ćurković.

12 P: Rekli ste da su oni sa sobom nosili oružje. Kakvo oružje su nosili?

13 O: Automatske puške, bombe, pištolje, sve što je išlo u opremu.

14 P: Da li su... odnosno, kako su bili obučeni pri tome?

15 O: Obič... obučeni su bili u maskirne uniforme, kao i svaki vojnik, i

16 imali obeležja ustaške vojske sa ustaškim grbom.

17 P: U to vreme, u jesen 1990. godine, šta Vam znači pominjanje fabrike

18 tekstila u Vukšiću?

19 P: Ja sam tražila posao i onda su mi rekli - bilo kakav - da u Vukšiću

20 primaju, jer u to vreme bilo je stvarno lutrija da se dobije posao. I rekli su

21 mi da ta fabrika prima radnike. To je od mene jedno s... pet kilometara. Dođe

22 Kolarina, srpsko selo, pa Vukšić, mešovito hrvatsko-srpsko selo. U toj fabrici,

23 pre rata se pr... bila je tekstilna fabrika.

24

25

26

27

28

29

30

1 A kad sam ja ušla u nju, zatekla sam sasvim nešto drugo, što me opet
2 asociralo na ustaštvo. Zatekla sam hiljade i hiljade zastava u celom pogonu,
3 koje sam videla kroz staklo kad sam ušla unutra. I nije mi bilo jasno kakve su,
4 pa sam pogledala. Na svakoj zastavi.... to nisu bile hrvatske zastave, federalne
5 jedinice Hrvatske u... koja je postojala u Jugoslaviji i koja je i tad postojala
6 Jugoslavija, nego su bile zastave ustaške, sa ustaškim grbom, šahovnicom. I ja
7 sam se vratila, nisam ni tražila posao.

8 P: Jesam Vas dobro razumeo, Vi ste otišli tamo ne bi li se zaposlili u
9 toj fabrici tekstila, pa kada ste videli te zastave, Vi ste odustali?

10 O: Da.

11 P: Hvala. Šta Vam znači pominjanje barikada u toj 1990. godini?

12 O: Pa prva barikada koja je stavljena u mom mestu je oktobar - kad je
13 berba grožđa bila - i stavljena je ispred moje kuće i na kraju sela. To je bio
14 znak da nam nije više prolaz slobodan, da smo nepoželjni da prolazimo kroz
15 hrvatski deo sela. Stavio čovek iz mog sela, kojega lično poznajem, kojega sam
16 prepoznala.

17 P: Od čega se ta barikada sastojala i...

18 O: To su automobilske gume. I od tog dana u našem selu su se
19 pojavljivali nepoznati ljudi HDZ-a, koji su dolazili i držali sastanke u selu.

20 P: Da li je od... da li ste od podizanja tih barikada Vi odlazili u
21 Zadar i šta je bilo sa drugim stanovnicima? Jesu li oni...

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne. Ja nisam odlazila u Zadar, ali priliv srpskog stanovništva koji
2 je živeo u većim gradovima Hrvatske, a poreklom su sa područja opštine Benkovac,
3 je bio veliki. Ljudi su morali potpisivati lojalnost ustaškoj državi da bi
4 ostali na poslu. Oduzimana im je imovina, rušena. Pa, dobro se zna da je u Zadru
5 srušeno preko 140 objekata, što stambenih, što poslovnih, u to vreme.

6 P: Momenat jedan. Hvala. Sada ste napomenuli dve stvari. Jedna stvar su
7 te izjave, kako Vi kažete "lojalnosti". Ko je to i od koga tražio takve izjave
8 lojalnosti?

9 O: Pa to se... tražila je stranka koja je dobila većinu, HDZ-ova stranka
10 koja je imala svoje ljude u svakoj firmi. Ljudi su plakali, nisu znali šta da
11 rade. I napustali /sic/... Il' ako bi... ne bi potpisali, izišli vani, bojali su
12 se da ih proguta noć i morali su napustati /sic/. Postojao je veliki strah.

13 Dok ovo govorim, ja se plašim i za svoju porodicu u Zadru, samo da
14 napomenem, koja je proživela takođe torturu 1991. godine, koju ja nisam videla
15 16 godina i nisam u kontaktu s njom, sve zbog ovakvih slučajeva.

16 P: Rekli ste: "Tražene su izjave lojalnosti." Da li to znači da ako neko
17 potpiše izjavu lojalnosti na poslu, on ostaje na poslu? Jesam Vas...

18 O: Nisu ostajali. Nisu ostajali, isto, iako su potpisivali ljudi, nisu
19 ostajali, jer on njemu posle oduzima kuću, isterava ga iz kuće i useljava čoveka
20 koji nikad nije živeo tu.

21 P: Rekli ste nam: "Ljudi potpišu izjavu lojalnosti, ali to nije bilo
22 dovoljno da ostanu na poslu. On isterava..." Ko je taj ko ga isterava?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Pa vlast, HDZ-ova vlast koja je sebe prozvala već kao regularnom,
2 postojećom.

3 P: Možete li nam, svedokinjo, reći zašto su ljudi koji su potpisali HDZ-
4 ovu izjavu lojalnosti bili proteravani? Rekli ste da su ostajali bez stana...

5 O: Zato jer su Srbi.

6 P: Zamoliću Vas još jednom: između mog pitanja i Vašeg odgovora uvek
7 mala pauza. Namučićemo prevodioce.

8 Malopre ste rekli jednu stvar, da su se ljudi strašno plašili ako ne
9 potpišu izjavu lojalnosti. A zašto su se plašili? Od čega su se plašili? Nisam
10 Vas razumeo.

11 O: Pa, plašili su se da ne bi bili ubijeni, jednostavno ubijeni. Jer to
12 je takva ustaška vlast bila da nije birala sredstva... koja je i sad takva,
13 ništa se promenilo nije.

14 P: Vi ste ovde pod zakletvom i svedočite o nekim događajima. Sad Vas
15 pitam, jer /sic/ Vi kažete da onaj ko je odbio da potpiše lojalnost na poslu je
16 rizikovao da bude ubijen. Jes... takvo saznanje imate?

17 O: Da, da.

18 P: A ko gi... ko bi ga to ubio, tog ko odbije izjavu lojalnosti?

19 O: HDZ-ova vlast, na čelu sa Franjom Tuđmanom, tada živim.

20 P: Hvala Vam. Rekli ste da su oni koji su odbili da potpišu su se
21 plašili. I šta su oni radili nakon toga? Je li imate Vi saznanja o tome?

22 O: Pa, napustali su i vraćali se u benkovačku opštinu. Morali su
23 napustiti, pod pritiskom.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Ti koji su napuštali posao i vraćali se u benkovačku opštinu, koje su
2 nacionalnosti bili?

3 O: Srbi i imali smo jednog Talijana.

4 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Recite mi nešto: da li je možda
5 bilo Hrvata koji su odbili da potpišu tu izjavu o lojalnosti HDZ-a, od kojih se
6 takođe tražilo da to učine? Da li je neko od njih odbio?

7 SVJEDOKINJA: Pa, o tom nemam saznanja. Nemam saznanja.

8 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala Vam.

9 G. MILOVANČEVIĆ:

10 P: Ovo o čemu ste govorili, dešavalo se u toku 1990. godine. Interesuje
11 me sada situacija u 1991. godini. Da li je na području Benkovca bilo jedinica
12 JNA i na području Dalmacije da li je bilo jedinica JNA?

13 O: Pa, gospodine, moralo je biti Jugoslavenska narodna armija, kad je to
14 armija države koja je postojala, koja je suverena i priznata.

15 P: Hvala Vam. Kakva je bila situacija polovinom 1991. godine sa
16 položajem Jugoslovenske narodne armije na tom području? Da li Vam je poznato
17 nešto o tome?

18 O: Pa, armija je u svim mestima u kojima su bili većinom Hrvati, bila
19 napadata */sic/*, ubijana, zarobljavana, tako da jednostavno morali su da traže
20 zaštitu i sami da se zaštite.

21 P: Jeste li Vi tada bili pripadnik JNA?

22 O: Tad, ne.

23 P: Odakle su Vam poznati ovi podaci?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa poznati su, jer je u benkovačku opštinu iz Zadra izvlačena
2 jedinica kojom /sic/ je bio komandant gospodin Perišić, koji je bio u okruženju
3 sa vojnicima dugo, dugo, i bez vode i bez hrane. Pa, sam aerodrom Zemunik je u
4 totalnom okruženju bio.

5 P: Možete li nam reći koliko je aerodrom Zemunik daleko od Benkovca, a
6 koliko je Zadar daleko od Benkovca? Otprilike, ako znate.

7 O: Zadar od Benkovca je 30 kilometara, mislim, dalek. A aerodrom od
8 Zadra, možda 4 kilometra, ako se uzme... nema ni 4, ako je periferija. Od...
9 prvo selo koje okružuje je Zemunik Donji, hrvatsko... mešovito hrvatsko-srpsko
10 selo. Drugo, Škabrnja i put koji vodi ka Benkovcu je preko Biljana Donjih...
11 Škabrnja, Biljane Donje i preko Zemunika Gornjeg, hrvatskog dela, na Smiljčić.
12 Ti putevi su svi bili blokirani u to vreme.

13 P: To su, dakle, putevi koji vode ka aerodromu Zemunik i od njega; je l'
14 tako?

15 O: Da. To su normalni putevi koji su postojali i spajaju se iznad
16 Zemunika Donjeg, u Tromilja... zove se.

17 P: Hvala. Hvala Vam. Kada kažete da su ti putevi koji vode od Zemunika i
18 ka Zemuniku bili blokirani, možete li nam reći ko je izvršio te blokade? Ko je
19 to i kako blokirao puteve?

20 O: Izvršili su Hrvati sa svojim oružanim paravojsnim snagama, a glavne
21 kote su im bile Ražovljeva Glava, sa koje su mogli kontrolisati ne samo
22 aerodrom, nego i cestu Benkovac-Biljane i cestu Benkovac-Biljane Gornje, prema
23 ravnokotarskim selima i cestu Benkovac-Biograd. A sa Nadinske glave još veće
24 područje se moglo kontrolisati i Benkovac se gađao sa monobacačom /sic/ od 60mm

25

26

27

28

29

30

1 bez problema, sa Nadinske Glave. To je negde, zračne linije, 3-4 kilometra,
2 nema.

3 P: Hvala Vam. Kada govorite o ovim događajima, odakle Vam ova saznanja?
4 Otkud Vi znate za te detalje, i za Ražovljevu Glavu, i za Nadinsku Kosu, i za
5 gađanje Benkovca i za Zemunik?

6 O: Znam jer sam bila pripadnik Teritorijalne odbrane Benkovac, pod
7 komandom gospodina Lakić Zorana. Bila sam komandir saniteta i bila sam u času
8 kad se trebalo odblokirati - i prvi i drugi put - aerodrom Zemunik.

9 P: Hvala. Kao pripadnik Teritorijalne odbrane, čime ste se konkretno
10 bavili? Šta je bilo Vaše osnovno zaduženje? Šta ste Vi bili tada?

11 O: Tad sam imala zadatak da ja, pošto sam bila... mogu li opširnije da
12 kažem da sam bila u Civilnoj zaštiti i u samoj firmi i tu sam prošla obuku
13 Crvenog krsta na takmičenjima iz prve pomoći, zato sam i uključena u TO, jer...

14 P: Hvala, hvala. Hvala, dobro je. Dakle, rekli ste da ste prošli
15 različite kurseve Civilne zaštite...

16 O: Da.

17 P: ... da ste bili na takmičenjima...

18 O: Da.

19 P: ...i da ste tako uključeni u TO.

20 O: Da.

21 P: Da li grešim kada zaključujem da ste Vi bili bolničarka u
22 Teritorijalnoj odbrani? Je l' tako?

23 O: Ne grešite, bila sam bolničarka.

24 P Hvala. Kao pripadnik Teritorijalne odbrane - i to kao pripadnik
25 saniteta - Vi ste rekli da ste pripadali jedinici kojom je komandovao gospodin
26 Lakić Zoran.

27 O: Da.

28 P: Rekli ste, takođe, da ste u tom svojstvu učestvovali u dva pokušaja
29 deblokade Škabrnje.

30 O: Da.

1 P: Možete li nam reći kada je bio prvi pokušaj i šta se tada desilo?

2 O: 30. septembra 1991. godine, prvi pokušaj je bio iz pravca Devića da
3 se uđe mirnim putem u Nadin, da bi se deblokirao /sic/ ta Nadinska Glava, taj
4 put da se oslobodi za aerodrom, da ljudi mogu da dođu do hrane i da se... u tom
5 periodu se vojska već povlačila dole. Međutim...

6 P: Hvala, hvala. Hvala. Ko je tada, 30. septembra 1991. godine, vodio tu
7 akciju deblokiranja, odnosno nastupa ka Nadinskoj Glavi?

8 O: Vodila je Jugoslavenska narodna armija, armija postojeće države.

9 P: Hvala. Kako je došlo do Vašeg učešća u toj akciji?

10 O: Pa, ar... armija, čim je krenula Devića putem prema Nadinu, naišla je
11 na velika minska polja. Bilo je protutenkovskih, nagaznih i poteznih mina. Bilo
12 je... tenk je naišô na tenkovsku minu i bilo je ranjenih, a jedan od pripadnika
13 je bio pogođen, mrtav. Izvlačila sam ranjene iz tenka sa mojom ekipom i ušla
14 sama u minsko polje iz kojeg smo se nekako izvukli. Tu smo stali i napred se
15 dalje nije išlo.

16 P: Hvala.

17 O: A tad je poginuo gospod... Štrbac, vojnik. I na aerodromu su
18 granatirali i prva žrtva koja je bio Čubrilo Svetozar, od granata... kojih je
19 granatiran i Zadar.

20 P: Hvala. Vi ste rekli da je JNA pošla ka Nadinskoj Glavi, da je tenk
21 naleteo na minu i da ste Vi otišli da pružite pomoć. Jesam li u pravu?

22 O: Da.

23

24

25

26

27

28

29

30

- 1 P: Kada ste govorili o tenkovskim, nagaznim i poteznim minama...
- 2 O: Da.
- 3 P: ...otkuda Vam ta saznanja?
- 4 O: Pa ja sam se našla u minskom bo... polju, dok sam spašavala dvojicu
- 5 iz tenka, ranjena /sic/.
- 6 P: Možete li nam opisati kako ste to činili, svedokinjo?
- 7 O: Kad sam krenula, nisam očekivala tolika minska polja, ali je posle se
- 8 ustanovilo da je kompletno strana prema cesti Benkovac, od koje nema možda 500
- 9 metara, kompletna strana da je bila minirana, dok se ulazi... Ne kažem sad da...
- 10 za Nadinsku Kosu, Vis, nego samo do puta, od nadinskog... Ušla sam...
- 11 P: Oprostite, oprostite. Kažete "kompletna strana do puta je bila
- 12 minirana". Ko je izvršio to miniranje?
- 13 O: I paravojne jedinice Hrvatske, sadašnje Hrvatske.
- 14 P: Hvala. Kako ste uspjeli da dođete do tog oštećenog tenka i kako ste
- 15 izvukli te ljude? I kako ste izašli iz minskog polja?
- 16 O: Morala sam da stanem dok su o... vojnici razmont... razminirali to
- 17 minsko polje, da mogu da se izvučem.
- 18 P: Da li je u tenku bilo povređenih?
- 19 O: Da, dvojica. Jedan je bez noge ostao.
- 20 P: Čiji je to tenk bio i čije je vojske vojnik bio?
- 21 O: Jugoslavenske narodne armije, tenk i vojnik.
- 22 P: Hvala. Jeste li u to vreme Vi... Ili, bolje rečeno, kojoj formaciji
- 23 ste Vi u to vreme pripadali, JNA ili Teritorijalnoj odbrani?
- 24 O: Teritorijalnoj odbrani, ali bili pod komandom Jugoslavenske narodne
- 25 armije.
- 26 P: Tog 30. septembra 1991., kada ste prilazili Nadinskoj Kosi, osim
- 27
- 28
- 29
- 30

1 nailaska na minsko polje, da li je bilo nekih borbenih dejstava?

2 O: Da, bila je žestoka vatra, vojska je htela da izbegne žrtve i na
3 jednoj i na drugoj strani, jer su sve to bili građani Jugoslavije. I
4 Jugoslavenska narodna armija je vojska svih građana, jer je u njoj bilo i
5 Muslimana, i Šiptara, i Srba, Hrvata, Slovaka, svih naroda i narodnosti. Sam
6 podatak da je komandant tenkovske bio Hrvat, Rekenji Stjepan.

7 P: Hvala. Ko je i odakle otvarao vatru na jedinicu JNA koja se našla u
8 minskom polju?

9 O: Otvarala su paravojna jedinica Hrvatske, koja se nalazila tada u
10 Nadinu.

11 P: Kako se ta situacija razrešila, kako se završila?

12 O: Vojska se povukla u svoju bazu i nije se išlo više napred, a kasnije
13 se pokušalo, da se razreši ta situacija sa aerodromom, tako da se krene sa
14 Gornjeg Zemunika, pa da se uđe u Škabrnju mirnim putem i da se pokuša
15 pregovarati, ali se nije uspelo.

16 P: Možete li nam, svedokinjo, reći... reći kako znate da se radilo o
17 mirnom pokušaju tog 30. septembra. Ta informacija, odakle Vam poč... potiče?
18 Kažete "JNA je krenula tenkovima", pa "miran pokušaj". Možete li nam to
19 objasniti?

20 O: Pa mogu. Da... jednostavno da je armija htela da napravi... bila je
21 moćnija, ona je mogla da ih neutrališe, ali jednostavno nisu hteli da ubijaju
22 svoj narod i vratili su se nazad. Pokušali su ponovo mirnim putem da se reši.

23 P: Hvala. Malopre ste rekli da ste dva puta učestvovali u akciji
24
25
26
27
28
29
30

- 1 deblokade aerodroma ka Škabrnji. Kad je bio taj drugi pokušaj?
- 2 O: Drugi pokušaj je bio 18.11.1991. godine.
- 3 P: Hvala. Da li nam možete reći kada ste saznali da će doći do te
- 4 akcije? Kako ste saznali? I kratko nam opišite kako ste učestvovali u toj
- 5 akciji, kako je dolaz... došlo do polaska u tu akciju.
- 6 O: Pa, nikakvih priprema nije posebnih bilo, samo mi je javljeno da ću
- 7 biti u pripravnosti u Biljanima Donjim - zaseok Biljana Donjih, Trljuge - i da
- 8 budem u pripravnosti, zbog samog nekog ranjavanja ili ne... predviđene
- 9 evakuacije stanovništva, da pomognemo. Ujutro...
- 10 P: Hvala. Možete li nam reći ko Vam je to rekao i kada?
- 11 O: Zoran Lakić mi je to saopštio, jer je on u vezi bio sa mnom posle...
- 12 stalno, sa radio vezom.
- 13 P: Vi ste Zorana Lakića pomenuli kao komandanta Teritorijalne odbrane
- 14 Benkovca.
- 15 O: Da, da.
- 16 P: Dakle, komandant Teritorijalne odbrane Benkovca Vam je rekao da
- 17 budete za 18.11.1991. spremni, zbog predstojeće akcije.
- 18 O: Da.
- 19 P: Ko je... Ili, sa kim ste Vi otišli i gde ste otišli? Kako je to
- 20 počelo 18.11. i u koliko sati?
- 21 O: Jedinica Jugoslavenske narodne armije i Teritorijalna odbrana
- 22 Benkovca, zajedno su krenule u deblokadu aerodroma Zemunik od... iz Trljuga
- 23 prema... cestom koja vodi za aerodrom. I na putu kroz Zemunik Donji, oni su
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 otišli, mi smo ostali u Trljugama, Biljane Donje, da naglasim to, zaseok. I
2 nakon pola sata se čuo poručnik Stefanović, koji je tražio preko megafona - to
3 nije velika udaljenost - da se dogovore mirnim putem da se deblokira put.
4 Međutim, umesto toga, mi smo samo čuli rafale i onda smo pozvani da stignemo u
5 Škabrnju, zaseok Ambar.

6 Tad sam prišla sa plavim kombijem, sa oznakom Crvenog krsta, kroz
7 hrvatski deo sela Zemunik Gornji. Ljudi su bili na terasama, mladi i stariji,
8 niko nije davao nikakav otpor, sasvim normalno, kako je i zamišljeno da će biti.
9 Međutim, kad sam došla na... u Ambar, onda sam tek vidila stravičnu sliku:
10 gospodin Stefanović, poručnik, je poginuo, a vojnik, čini mi se da je Samir se
11 zvao, muslimanske nacionalnosti, je pokušao da mu pomogne i on je pogođen pored
12 njega.

13 P: Hvala. Rekli ste u jednom trenutku: začuli ste pucnjavu i onda ste
14 pozvani da dođete. Ko Vas je pozvao? Na koji način?

15 O: Radio vezom me obavestio i Lakić i vojna... vojska koja se nalazi,
16 jugoslavenska narodna vojska, koja se nalazila u Škabrnji.

17 P: Možete li otprilike reći koliko je to sati bilo kada Vi stižete u taj
18 zaseok Ambar i kada vidite taj... taj prizor: ubijen poručnik Stefanović i
19 vojnik Samir, muslimanske nacionalnosti...

20 O: Pa, akcija je krenula u 07.00h ujutro. To je desilo se nakon pola
21 sata i za 10 minuta sam bila tamo.

22 P: Vi ste u trenutku primanja, od početka pucnjave i primanja poziva da
23 dođete u Škabrnju, zaseok Ambar, kažete bili u zaseoku Trljuge. Koliko je to
24 daleko u vazdušnoj liniji?

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, u vazdušnoj, nema 300 metara vazdušne.

2 P: Kada ste, kažete, stigli u Ambar, da li je bilo mirno ili je bilo
3 pucnjave? Kakva je situacija bila?

4 O: Ne. Još uvek se pucalo. Pucalo se i na mene, iako sam imala na levoj
5 strani belu traku sa crvenim krstom i torbu Crvenog krsta. I dok sam izvlačila
6 sa mojom ekipom poginule, pucali su. A vojnike sam mlade zatekla kako plaču, jer
7 je za njih gubitak tog poručnika bilo strašan... voleli su ga previše.

8 P: Hvala. Nešto Vas nisam pitao, pa ću to učiniti sada. Vi kažete: pošli
9 ste u tu akciju kao pripadnik Teritorijalne odbrane i to kao pripadnik saniteta.
10 Pomenuli ste plavi kombi...

11 O: Da.

12 P: Koliko je bilo Vaš... Vas, pripadnika saniteta, koji su pošli u tu
13 akciju? Kako ste bili obučeni, kako ste bili opremljeni?

14 O: Bilo je nas tri ženske osobe saniteta i muškarac koji je vozio kombi.
15 Imali smo nosila u kombiju, imali smo sanitetske torbe za davanje prve pomoći, a
16 sve ostalo je radila ambulanta u Smiljčiću.

17 Ali, nažalost, žena koja sad leži u hrvatskim zatvorima, nepravедno
18 leži, jer nije nikad kročila u Škabrnju u toku ratnih dejstava. Nepravедno
19 osuđena. Ja sam bila u Škabrnji kao sanitet i bolničar. Gospođa Banić nikad nije
20 videla u ratnim sukobima Škabrnju, a leži u hrvatskim zatvorima.

21 P: Rekli ste mi sada nešto što Vas nisam pitao. Ali kad ste pomenuli tu
22 stvar, dakle kažete bile ste Vas tri pripadnice saniteta, vozač kao četvrti, a
23 rekli ste da je ova gospođa Banić osuđena. Za šta je ona osuđena?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: U odsustvu je bila osuđena na 20 godina. Posle svedočenjima /sic/
2 došlo je na 13, pa na 10. I onda su preko Interpola poziv poslali meni,
3 svedočila sam u beogradskoj Palati pravde i optužnica je pala na 6 godina. Ali,
4 puno je i 6 minuta, ako čovek nije kriv za ništa, jer to nije sud, pravda.

5 P: Samo... Oprostite, samo još jedno pitanje i da se... i da završimo sa
6 ovom temom.

7 Vi kažete: "Banićka nije bila sa mnom, a osuđena je." Da li to znači...
8 Šta to znači? Da je osuđena zato što je navodno bila u Škabrnji? Jesam Vas dobro
9 razumeo?

10 O: Da, nju su osudili da je u Škabrnji ubijala. To je strašno. Jer mi
11 nismo bili u službi nikakve vojske da ubijamo, nego smo bili u službi da
12 pomažemo narodu, pa bio to Musliman, Hrvat, Srbin, Turčin...

13 P: Hvala. Hvala.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Kada kažete da ste tamo bili da biste
15 pomagali ljudima, da li Vi to za sebe kažete da ste Vi gospođu Banić?

16 SVJEDOKINJA: Ne.

17 PREVODITELJICA: Ispravka prevodioca: Da li Vi kažete... mislite na sebe
18 i na gospođu Banić?

19 SVJEDOKINJA: Ja sam Nada Drmanić, a gospođa Banić je u hrvatskim
20 zatvorima sad.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, ali niste razumeli moje pitanje.
22 Sada iz ovoga što ste rekli, vidim da me niste razumeli. Moje pitanje je samo:
23 da li ste, tu kad ste rekli da ste bili tamo da pomažete, da li ste Vi tamo bili
24 zajedno sa gospođom Banić u Škabrnji?

25 SVJEDOKINJA: Ne gospodine. Vi ste mene dobro razumeli. Gospođa Banić
26 uopšte nije bila u Škabrnji.

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Puno Vam hvala.

2 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala.

3 P: Rekli ste od koliko ljudi se sastojala sanitetska jedinica. Da li nam
4 možete reći koliko je vojnika sa strane JNA učestvovalo u toj akciji? Imate li
5 to saznanje? Koja su sredstva bila u pitanju?

6 O: Ja koliko sam videla, mogu ono da kažem, a da... preciznu cifru ne
7 znam, jer ja nisam oficir vojske pa da sam bila u pripremi. Oko 200 vojnika
8 sveukupno bilo, sa pešadijom, tenkovima.

9 P: Kada ste došli u zaseok Ambar, možete li nam opisati šta Vi konkretno
10 radite? Kako utvrđujete da je poručnik ubijen i da je vojnik ubijen?

11 O: Pa, na licu mesta sam bila i kad smo ga izvukli videli smo prema
12 puls, da mu puls ne radi i moja ekipa ga odvezla u Smiljčić. Odatle, dalje su
13 preuzele druge ekipe, a ja sam ostala na licu mesta, jer od vatre bio je teško
14 iti /sic/ prići... od vrata... vatre koju su s hrvatske strane... koja se
15 pojavljivala. I ja sam ostala uz, jer bih lakše mogla dati pomoć ako nekom
16 treba.

17 P: Kažete: Vi ste izvukli ubijenog poručnika JNA, Stefanovića. Sa kog
18 mesta ste izvukli? Gde se on nalazio kad ste ga Vi izvlačili?

19 O: Na transporteru se nalazio, na putu u Škabrnju, možda 50 metara u
20 ulasku u Ambar, mada su prošli razmontiran... ja sam videla nekoliko mine /sic/
21 protutenkovske, al' su razmontirane bile kad smo mi ušli, sanitet kad je ušô.

22 P: Da bi Sudsko veće i kolega tužilac razumeli o čemu se radi, a i meni
23 da bude stvar jasna do kraja: kažete poručnik Stefanović se nalazio na
24 transporteru. Šta je to transporter?

25 O: To je oklopno vozilo, vojno oklopno vozilo.

26

27

28

29

30

1 P: Da li je on bio unutar vozila ili van vozila?

2 O: Van vozila kad je poginô... bio. I pogoden je u vrat... jer je
3 pozivao na dogovor.

4 P: A gde ste zatekli tog poginulog vojnika? Gde se on nalazio?

5 O: Pored njega, jer je taj vojnik pokušao njega da... da mu pomogne, ali
6 druga strana je pogodila i njega, mislim hrvatska strana.

7 P: I molim Vas, vojnik je bio pored ubijenog poručnika, a njih dvojica
8 su se tačno nalazili na kom mestu? Oprostite ako postavljam suvišna pitanja, ali
9 da bi nam bilo jasno do kraja.

10 O: Nalazili su se na transporteru i na putu u Škabrnju. Na putu.

11 P: Hvala. Svedokinjo, postavio sam ova pitanja zbog toga što Vam ja ne
12 mogu postaviti sugestivno pitanje.

13 A sad sam od Vas čuo da se, dakle, nastradali poručnik nalazio na
14 oklopnom vozilu, smrtno pogoden. I vojnik koji pokušao da mu pomogne, takođe je
15 bio na tom vozilu, takođe smrtno pogoden.

16 O: Da.

17 P: Hvala. Ko je izvukao te ljude? Vi sami ili Vam je neko pomagao?

18 O: Moja ekipa i vojnici. Jedan od tih vojnika bio je gospodin Bokšić,
19 znam da će imati problema, Hrvat iz Makarske. Znali smo ga po tome što mu je
20 brat od strica bio igrač, nogometaš.

21 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, ako mi
22 dopustite, ja bih Vas prekinuo. Nisam siguran da li je svedokinja rekla da je
23 ona njih izvukla iz transportera. Da li ste Vi to rekli u svom pitanju?

24 Dakle, svedokinjo, hoćete li, molim Vas, ponovo to da opišete. Gde su
25
26
27
28
29
30

1 se nalazili ti ljudi? U prevodu smo čuli "u oklopnom transporteru. Mi smo ih
2 izvukli". No to je već odgovor na pitanje. Možete li Vi to da opišete, molim
3 Vas?

4 SVJEDOKINJA: Kad smo stigli na lice mesta, ljude smo zatekli da
5 pokušavaju da ih izvuku iz transportera, ali zbog prevelike vatre sa hrvatske
6 strane, bilo je teško izvući. Izvlačili smo kako smo uspevali. Izvukli smo ih iz
7 transportera i pokušali im dati prvu pomoć, ali su oni bili mrtvi, jer puls nje
8 radio nijednom.

9 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Dakle, oni su bili u oklopnom
10 transporteru i ipak su ubijeni. Zar to nije oklopno vozilo?

11 SVJEDOKINJA: Gospodine, ja sam bila dovoljno jasna. Oni su bili u
12 oklopnom transporteru, ali iznad je gospodin bio, poručnik, sa megafonom u ruci
13 i pozivao da... na dogovor.

14 Međutim, hrvatska strana i paravojne postrojbe hrvatske strane nisu
15 pristale na dogovor. Dogovor im je bio otvaranje vatre i gospodin je pogođen.

16 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Svedokinjo, nije potrebno da kažete
17 da ste bili dovoljno jasni. Jer ako postoji pitanje, onda postoji pitanje, jer
18 očigledno nije bilo sasvim jasno. A sada nije sasvim jasno u jednom elementu.

19 Šta je to što ste Vi sami videli? Da li ste Vi videli kako poručnik
20 govori kroz megafon? Tada možete to opisati. Inače, u protivnom, da li je to
21 nešto što ste Vi samo čuli? Možete li nam to objasniti?

22 SVJEDOKINJA: Gospodine, ja sam čula i svi mi koji smo se nalazili na tom
23 području. Megafon je takva sprava da se može da čuje i dalje.

24

25

26

27

28

29

30

1 A vojnici, aktivni vojnici koji su učestvovali, su mi ispričali kako se
2 dogodilo. I mi smo njega zatekli na transporteru još uvek, jer mi smo brzo
3 došli, jer nije velika udaljenost bila od Biljana gde smo mi bili stacionirani.

4 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala Vam.

5 Gospodine Milovančević, izvolite.

6 G. MILOVANČEVIĆ:

7 P: Svedokinjo, molim samo jednu stvar da... da razumete: kad Vam se
8 postavljaju pitanja, mi nemamo predstavu o tome šta se tamo dešavalo, pa moramo
9 utvrditi tačno ono što se dogodilo. Neki put Vas razumemo, neki put nešto nije
10 jasno.

11 O: Dobro.

12 P: Dakle, kada Vam se postavljaju pitanja, nastojte da nam pomognete da
13 razumemo šta se zaista dogodilo. To je jedini cilj ovog postupka. Hvala Vam.

14 Pitaću Vas sledeće: s obzirom na opis koji ste dali, da li nam možete
15 reći - i nastojaću da završim ovu... ovaj deo pitanja - da li su poručnik i taj
16 vojnik bili delimično u transporteru a delimično van?

17 O: Da.

18 P: Sledeće pitanje: oklopni transporter, kao...

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite. Meni se čini da je
20 svedokinja ranije rekla da je poručnik virio, odnosno stršao izvan ovog
21 transportera, a nije to rekla za drugog vojnika. Nisam siguran...

22 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, razumeo sam šta... šta kazujete. Dopustite
23 da postavim nekoliko pitanja kojima bi ovo raščistili. Ja sam postavio mnogo
24 pitanja, možda sam svedokinju delimično i zbunio, a ne mogu da postavim
25 sugestivno pitanje. Dakle, u oklopni transporter kao...

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ne, niste uspeli nju da zbunite, već
2 Sudsko veće, gospodine Milovančeviću.

3 Problem je u tome što Vi stavljate svedoku reči u usta. Ja sam već
4 pokušao da Vas na to upozorim. Svedokinja je rekla na 81. stranici, od 22-25
5 reda rekla: "Ja sam bila sasvim jasna. Oni su bili u transporteru, ali iz
6 transportera je stršao ili stajao poručnik, koji je držao megafon i pozivao
7 drugu stranu na sporazum. Međutim, druga strana, hrvatska paravojska, nisu
8 odgovarali na to mirnim putem, već su uzvratili vatrom i pogodili poručnika."

9 Dakle, u toj izjavi nema ničeg zbunjenog niti zbunjujućeg. Ona je sasvim
10 jasna. Međutim, kada ste Vi već rekli svedoku da je i vojnik takođe stršao,
11 odnosno stajao delimično izvan transportera, tada ste Vi stavili svedoku...
12 odnosno, Vi ste svedočili.

13 Pa Vas molim da svoja pitanja formulišete u formi pitanja, a nemojte
14 postavljati takvo pitanje na koje očekujete da će se ona sa Vama složiti, već
15 dozvolite da ona odgovori na njega.

16 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, potpuno ste u pravu. Moje pitanje,
17 poslednje, je - s obzirom na odgovor koji ste pročitali - bio... bilo suvišno.
18 Ja sam izgubio iz vida... bilo je nekoliko pitanja u međuvremenu. Ja sam taj
19 odgovor izgubio iz vida. Molim za razumevanje. Nije mi to bila namera.

20 P: Gde su se nalazili vojnici JNA, kada ste Vi stigli na lice mesta u
21 Ambar? Gde su bili raspoređeni?

22 O: Pored... pored transportera bili su, zaklonjeni iz... uz zidove, jer
23 je to Dalmacija, pa su se uz zidove zaklanjali od pucnjave.

24 P: Vi ste rekli da ste oba poginula... za oba poginula utvrdili da
25 nemaju puls; je l' tako?

26 P: Da.

27

28

29

30

1 P: Šta se dalje dešava?

2 O: Bio je kratak prekid vatre posle toga i oko 12.00h, kad su oni
3 nastavili ponovo - mislim, kad kažem "oni", hrvatska strana - kad su nastavili
4 paljbu, vojska se morala braniti i zaštititi se. Jer to je regularna vojska sa
5 paravojnim postrojbama...

6 P: Hvala, hvala. Hvala. Svedokinjo, rekli ste trebalo Vam je desetak
7 minuta da stignete, te ste ljude izvukli. Kako se ponaša... ponašaju vojnici
8 JNA? Kako suprotna strana? Dakle, šta se dešavalo do prekida sukoba? Kad nastupa
9 taj prekid sukoba?

10 O: Prekid je nastao nakon pola sata i posle tog... odm... oko 12.00h oni
11 ponovo otvaraju vatru na Jugoslavensku narodnu armiju.

12 P: Hvala. Od momenta nastupanja tog prvog prekida vatre, šta Vi radite?
13 Gde se nalaze vojnici JNA kojima Vi pomažete kao sanitet? Gde su oni?

14 O: Pa u zaklonu. Svi se nalaze u zaklonu, jer tu su zidovi od kamena i
15 samo taj zaklon smo mogli koristiti uz cestu, jer je vojska bila sva uz cestu.

16 P: Da li Vam je poznato odakle se... odakle je dolazila vatra prema tim
17 vojnicima JNA, dok je trajao taj...

18 O: Pješadijska vatra /?je/ dolazila, normalno, iz Škabrnje. Sa
19 Ražovljeve Glave dolazila je i minobacačka, jer imali su i minobacače, a još,
20 podršku su imali iz Prkosa, Zemunika Donjeg i Galovaca, imali su podršku
21 artiljerijske vatre.

22 P: Kažete da su snage u Škabrnji imale artiljerijsku podršku iz Prkosa i
23 Galovaca.

24 O: Da.

25 P: Ko im je to davao podršku?

26

27

28

29

30

1 O: Pa isto paravojne hrvatske snage. To su hrvatska sela ispod Škabrnje,
2 koja preko polja - Zemunik Donji, Galovci i Prkos - se nalaze.

3 P: Kada, svedokinjo, kažete "snage u Škabrnji su imale artiljerijsku
4 podršku", šta to konkretno znači? Koga je tukla ta artiljerijska vatra iz
5 Zemunika Donjeg, Galovaca i Prkosa?

6 O: Pa oni su tukli po navodno Jugoslavenskoj narodnoj armiji, ali su
7 gađali i sv... kuće svojih sunarodnika, jer nisu svaki put pogodili cilj, nego
8 gde padne granata koja.

9 P: Rekli ste: "Po evakuaciji dva poginula, posle pola sata nastupio je
10 prekid vatre."

11 O: Da.

12 P: Da li se Vaša jedinica povukla sa tog mesta ili je ostala na tom
13 mestu? Šta se dešavalo na suprotnoj strani? Vi ste čekali na tom...

14 O: Ja sam... ja sam ostala dok su moji odvezli dva ova poginula. Ja sam
15 ostala, da ne bih posle se izložila vatri, prilaskom... ako bude još žrtava.

16 P: Rekli ste, takođe, da je negde oko 12.00h došlo do ponovnog otvaranja
17 vatre. Ko je otvorio vatru na koga i šta se tad dešava?

18 O: Paravojne hrvatske snage su otvorile na vatru... na vojsku
19 Jugoslavije, države koja je postojala, i onda je došlo, normalno, do odbrane
20 sredstava. Po Ustavu i zakonu, svaka vojska brani... ima pravo na odbranu.

21 P: Šta je JNA u toj prilici činila? Šta se dešavalo? Kako se to odvija?
22 Možete li nam ukratko opisati?

23 O: Pa, na vojsku se puca iz svih kuća. Više se ne zna iz koje se puca,
24
25
26
27
28
29
30

1 iz koje se ne puca. Puca se sa zvonika crkve, sa Ražovljeve Glave i sa podrškom
2 artiljerijske te vatre, što vojska mora da neutrališe, normalno, svog
3 neprijatelja.

4 P: Hvala. Kažete: "Puca se na vojsku, a vojska odgovara." Kojim
5 sredstvima to vojska odgovara u tom trenutku? Ko se u tom trenutku nalazi od JNA
6 u Škabrnji?

7 O: Pa, odgovara se pješačkim naoružanjem, a ima i ov... i... tenkovima
8 prema Galovcima, odakle tuku njih.

9 P: Rekli ste da su tenkovi bili uz put. A vojnici, pešaci, gde su se oni
10 kretali? Kuda su se oni kretali? Mislím na vojnike JNA.

11 O: Uz put... uz put, uz zidove, uz zaklon, uz zidove, jer su sve te kuće
12 uz put... koje su imale, imale su kamene zidove gde se moglo najbolje zakloniti
13 da se spasi život.

14 P: Da li je... da li su vojnici JNA skretali sa puta u toku borbi?

15 O: Ne. Ne.

16 P: Da li znate za razlog zašto se... zašto je to tako bilo?

17 O: Pa takva je naredba bila, da... da se izbegnu žrtve.

18 P: Kažete: "U 12.00h je otpočeo sukob ponovo." I do kada je trajao? Šta
19 se dešavalo? Kuda ste se kretali?

20 O: Pa kretalo se i dalje sa... cestom prema centru Škabrnje, ali na
21 cesti su se već nalazilo i poginulih civila i ranjenih, tako da smo izvlačili i
22 Hrvate iz sela koji su bili ranjeni. Ja sam izvukla 3-4 starca, izvukla sam
23 jednog dečka koji je bio ranjen, čini mi se da se zvao Ivica, kako mi je rekao.
24 Previla sam ga i izvukla sam ga. Bilo je i mrtvih civila.

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Možete li nam objasniti šta ste time
2 htjeli reći da ste "izvlačili" civile? Odakle ste ih Izvlačili? Gde ste ih...
3 Šta to znači?

4 O: "Izvlačila" to je reč koju mi upotrebljavamo... upotrebljavali u
5 ratu, kad dajemo pomoć nekom, kad, ovaj, izvlačimo iz sukoba. A civili, to su
6 bili i Hrvati, ljudi iz tog sela i koji su bili ranjeni sa... vozila i davala
7 prvu pomoć i vozila u Smiljčić dalje na pomoć koja im je bila adekvatna.

8 A mrtve civile su posle... ne znam ko je izvlačio i kupio. Ono što je
9 bilo živo i ranjeno, to smo dovezli u Smiljčić da im se dâ adekvatna pomoć.

10 G. MILOVANČEVIĆ:

11 P: Kada kažete da ste ukazivali pomoć ranjenima, da li je bilo ranjenih
12 vojnika JNA?

13 O: Da. Bilo je svih, pa to je rat.

14 P: I u čemu se sastojala ta... ta akcija izvlačenja ranjenog? Možete li
15 nam to opisati?

16 O: Pa, ja sam morala pod vatrom da izvlačim - bio on Hrvat, Srbin,
17 Musliman - pod vatrom svakom. Onda sam morala da zalegnem pored tog zida, pošto
18 sam ovako jaka od sebe. Onda, ako je ranjen, ovako zakačim ga sebi na leđa, onda
19 sam ga vukla do dela gde bi mogla najlakše da ga smestim u kombi, jer smo gađani
20 sa svih strana. I mi, sanitet, iako smo imali oznaku Crvenog krsta.

21 P: U vezi sa ovim što ste rekli, mogu Vam postaviti, evo, konkretno
22 jedno pitanje: vidite ranjenog pred Vama, na koji način mu priđete i šta onda
23 radite? Jeste li bili sami ili Vam je još neko pomagao?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Pa, znate, najpre sam se morala bacati u trnje, da me ne bi pogodili,
2 da bi stigla do ranjenog. I onda, kad stignem, polako sam morala negde čak i
3 rušiti neki zid da bi ga izvukla na ovu drugu stranu. Bilo je strašno.

4 P: Izvučene ranjene ste vozili, rekoste, u Smiljčić.

5 O: Da.

6 P: Šta se tamo nalazilo? Zašto tamo?

7 O: Pa, tamo je bio doktor koji je davao ada... adekvatnu dalje pomoć i
8 ako je trebalo da se preveze i u bolnicu i u Knin, il' ako s... da se treba
9 izvaditi geler ili nešto, odatle se dalje išlo. Ja posle nisam imala veze s
10 njima. I moje je bilo da pomognem čoveku na licu mesta, da mu pomognem i da ga
11 izvadim iz tog dejstva ratnog, a drugo je bilo stvar doktora.

12 P: Hvala. Pored ranjenih civila kojima ste pomagali, šta je bilo sa
13 ostalim stanovnicima sela, civilima do kojih ste došli?

14 O: Civili su bili pomešani sa redarstvenicima, tim Zborom narodne garde,
15 tom četom škabrjnjskom, kako su je zvali i 159. brigadom. Oni su pucali iz
16 podruma sa civilima zajedno. Više nije znalo ni gde je civil ni gde je... Svaki
17 muškarac u Škabrnji koji je bio sposoban da nosi pušku, je nosio pušku.

18 P: Kada to kažete, svedokinjo, na osnovu čega to tvrdite?

19 O: Pa zato jer sam videla pojedine koji su pucali iz tog podruma... koji
20 su se izbacivali... Svoje su ljude žrtvovali i stavili između dve vatre, civile
21 svoje, da bi svoje živote zaštitili.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 16. oktobra 2006. godine, Odbrana je dostavila zahtev za usvajanje u
2 spis izjave svedoka MM-105, primjenom pravila 92ter. U svom pisanom odgovoru od
3 26. oktobra 2006. godine, Tužilaštvo se nije usprotivilo usvajanju te izjave.
4 Pretresno veće nalaže da se izjava svedoka MM-105 usvoji u spis, temeljom
5 pravila 92ter, pod uslovom da se svedok pojavi pred Pretresnim većem za unakrsno
6 ispitivanje i eventualna pitanja sudija i da svedok potvrdi da izjava odražava
7 ono što je on rekao i da bi on to isto ponovio kada bi ga se ponovo ispitivalo u
8 sudnici.

9 Pored toga, Pretresno veće nalaže Odbrani... ispravljam se. Izvinjavam
10 se. Pretresno veće nalaže sekretaru da izjavu svedoka MM-105 uvrsti u spis kao
11 zapečaćeni i poverljivi dokument, a Odbrani nalaže da dostavi javnu verziju te
12 izjave iz koje će izbrisati, tj. redigovati sledeće tačke: 3, 20, 22, 23, 30,
13 35, 38, 40, 47, 48 i 49.

14 Dana 16. oktobra 2006. godine, Odbrana je dostavila zahtev za zaštitne
15 mere, tj. pseudonim i svedočenje na zatvorenoj sednici za svedoka MM-105. U svom
16 pisanom odgovoru od 30. oktobra 2006. godine, Tužilaštvo se nije usprotivilo
17 dodeli zaštitne mere pseudonima i po potrebi i tehničke izmene lika ili glasa.
18 Međutim, Tužilaštvo se protivi tome da svedok svedoči na zatvorenoj sednici.

19 Odbrana tvrdi da svedok MM-105, koji redovno odlazi u Hrvatsku, ima
20 bojazni u pogledu svoje bezbednosti dok se bude nalazio u Hrvatskoj, ako se
21 pročuje ili sazna da je svedočio. Pretresno veće smatra da su rizici kojima bi
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bio izložen svedok MM-105, na način na koji ih je iznela Odbrana, takvi da se s
2 pravom mogu opisati kao vrlo mali i nalazi da je dovoljna zaštita dodela
3 pseudonima. Sekretarijatu se nalaže da dodeli pseudonim za svedoka MM-105.

4 Što se tiče zahteva za svedočenje na zatvorenoj sednici, Pretresno veće
5 nalazi da Odbrana nije pokazala postojanje objektivne i utemeljene opasnosti po
6 bezbednost ili blagostanje svedoka ili njegove porodice. Pretresno veće podseća
7 strane da je svedočenje na zatvorenoj sednici vanredna mera zaštite svedoka.
8 Stoga, ona strana koja traži takvu jednu meru, ima još veću obavezu da dokaže
9 opasnosti po svedoka. Lične okolnosti svedoka MM-105, onakve kako ih je opisala
10 Odbrana, ne zadovoljavaju ovu normu. Stoga se zahtev za svedočenje na zatvorenoj
11 sednici za svedoka MM-105 odbija.

12 Ako Odbrana bude želela da za ovog svedoka zatraži neku drugu zaštitnu
13 meru, ona to mora uraditi najkasnije do 12.00h sutra i taj zahtev mora dalje
14 obrazložiti.

15 Hvala Vam. Time je završen dnevni red za danas i današnji pretres. Sa
16 radom nastavljamo sutra u 14.15h u sudnici broj 2, dakle u ovoj istoj sudnici.

17 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite, molim.

18 ... Sjednica završena u 17.06h.

19 Nastavak zakazan za utorak,

20 31.10.2006., u 14.15h.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30